

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กันยายน 2554

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กันยายน 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กันยายน 2554

ชลธิชา ชิวปรีชา. (2554). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง*.

ปริญญาานิพนธ์ศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้น อนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านดอนสง่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 21 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากใบตองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP (Test of Creative Thinking – Drawing Production) ของเยลเลน และเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986) แบบแผนการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบ The One – group Pretest – Posttest Design สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ t- test สำหรับ Dependent Samples

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะจากใบตอง สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

CREATIVE THINKING OF YOUNG CHILDREN ACQUIRED THROUGH
BANANA LEAF ART ACTIVITIES

Presented in Partial Pulfilment of Requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

September 2011

Chonticha Chewpreecha. (2011). *Creative Thinking of Young Children Acquired Through Banana Leaf Art Activities*. Master thesis , M.Ed. (Early Childhood Education).

Bangkok: Graduate School , Srinakarinwirot University. Advisor Committee:

Dr. Patana Chutpong , Assist. Prof. Jirapong Boonsong.

The purpose of this study was to compare creative thinking of young children before and after acquired through banana leaf art activities. The 21 subjects were boys and girls age 5 - 6 years, who in Kindergarten II, first semester, academic year 2010 of Bandonsanga school, Prachaupkirikun Education Area Service 1. The purposive sampling was used to select subjects. The experiment was carried by the researcher for 8 weeks, 3 days per week 30 minutes a day.

The research instruments consisted of Banana Leaf Art Activities Plan and Creative Thinking – Drawing Production Test of Jellen and Urban (1986) It was One – Group Pretest – Post test Design. The data was analyzed by t – test for dependent samples.

The result shown that creative thinking of young children after acquiring in banana leaf art activities was significantly higher than before at .01 level.

ปริญญาานิพนธ์
เรื่อง
ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง
ของ
ชลธิชา ชิวปรีชา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. 2554

คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์)

(ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

(อาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ จาก ท่านอาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาบัตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการควบคุมปริญญาบัตร ที่กรุณาได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิด และ ชี้แนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ นียมธรรมลระรองศาสตราจารย์ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ กรรมการในการสอบปริญญาบัตร ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ และขอกราบขอขอบพระคุณท่านคณาจารย์ ภาควิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความเมตตากรุณา ประสิทธิ์ประสาทวิชา อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรภััสสร อินทรบำรุง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวรรณมา ไชยะธน อาจารย์วิชัย โสมจิตชัยยงค์ อาจารย์กฤษณา มาเจริญ อาจารย์อำนวยการ บุญเปี้ยว ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาให้คำแนะนำการใช้เครื่องมือและตรวจแผนการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองที่ใช้ในการทำงานวิจัยครั้งนี้ และขอกราบขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิโรจน์ ไตแก้ว ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดอนสง่า อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ที่กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาจารย์พรศรี แก้วมณี อาจารย์อารีย์ พุพะเนียด และพี่น้องนิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือสนับสนุน และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา รวมทั้งบุคคลที่ไม่อาจกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ที่มีส่วนสนับสนุนเป็นแรงผลักดันให้ปริญญาบัตรฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอกราบขอขอบพระคุณคุณพ่อณรงค์คุณแม่สมศรี พี่เกตุศรินทร์ ชิวปรีชา ผู้ที่ให้ทุกสิ่งทุกอย่างทั้ง ชีวิต สติปัญญา ให้ความรัก ความห่วงใย ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนตลอดมา และช่วยสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

ชลธิชา ชิวปรีชา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	8
ความหมายของความคิดสร้างสรรค์	8
ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์	10
ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์	12
พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์	16
องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์	18
กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์	19
ทักษะการคิดที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์	22
ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์	23
แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	26
งานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์	28
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง	30
ความหมายของศิลปะ	30
ความสำคัญของศิลปะ	32
พัฒนาการทางศิลปะ	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การจัดกิจกรรมทางศิลปะ.....	37
หลักการจัดกิจกรรมทางศิลปะ.....	39
ประวัติ องค์ประกอบและประเภทของงานใบตอง.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศิลปะ.....	47
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	50
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	50
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	64
อภิปรายผล.....	66
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	68
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	68
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	69
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	74
ภาคผนวก ก.....	75
ภาคผนวก ข.....	83
ภาคผนวก ค.....	90
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	95

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	55
2 กิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง.....	56
3 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ศิลปะด้วยใบตอง.....	61
4 การเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัด กิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง.....	61
5 ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัด กิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง.....	62
6 ร้อยละของเด็กปฐมวัยจำแนกตามความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัด กิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง.....	63

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....

6

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กปฐมวัยคือเด็กที่มีช่วงอายุระหว่าง 0-6 ปี ในวัยนี้สมองของเด็กจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาและได้รับการกระตุ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้อง โดยการพัฒนาเด็กควรจะเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัยเพราะในปัจจุบันสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ส่งผลกระทบต่อกรอบการเรียนรู้ของเด็ก จากผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยไทยจำนวนมากถึง 1 ใน 6 มีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัย โดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นตามอายุ แสดงว่าเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยเหตุนี้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายควรตระหนักถึงปัญหา และเฝ้าระวังช่วยเหลือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปีโดยเน้นการพัฒนาคุณภาพและการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. 2546: 2) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ความถนัด ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนจะต้องได้ทดลองปฏิบัติ ค้นคว้าและเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการความพร้อมในทุกด้าน สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยกำลังเจริญเติบโตไปพร้อมกันทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ -จิตใจ และสติปัญญา พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ความคิดสร้างสรรค์นับเป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งมีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่นๆ และเป็นปัจจัยที่จำเป็นยิ่งในการส่งเสริมความก้าวหน้าของประเทศชาติ ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหาพัฒนาและดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของประชากรในประเทศออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าใดยิ่งมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น (อารี พันธุ์ณี. 2537: 5) บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงและสามารถนำความคิดสร้างสรรค์นั้นมาทำประโยชน์ให้แก่มนุษย์อย่างมากมาย ล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีความกล้าหาญ อดทนและยืนหยัดในความคิด เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้นำของสังคมสามารถนำความคิดสร้างสรรค์ของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์และนำสันติสุขมาสู่มนุษยชาติได้เต็มที่ ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นลักษณะการคิดที่มีคุณค่าต่อสังคมและบุคคลอย่างยิ่ง ประเทศไทยจึงได้กำหนดให้ความคิดสร้างสรรค์เป็นจุดหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาทุกระดับ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 8 ได้เน้นถึงการศึกษาพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่เป็นผู้ใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดรวบยอด มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . 2539: 1) และข้อค้นพบทางการแพทย์พบว่า ในช่วงแรกของชีวิตจนถึงวัย 6 ปี เป็นระยะที่เซลล์สมองเจริญสูงสุด การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นหัวใจสำคัญของการ

การเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ เพราะในช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนาหาก เด็กได้รับการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมต่อเนื่อง เป็นลำดับก็เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในวัยต่อมา (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2542: 86) ตามทฤษฎีพัฒนาการของ อิริคสัน วัย 3-6 ปี เป็นระยะที่เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการคิดทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเสรีจะทำให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กถูกจำกัดควบคุมการคิดและการกระทำ เด็กก็จะรู้สึกอายและไม่กล้าทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองซึ่งจะมีผลเสียต่อการพัฒนาขึ้นไป (Richard; & Norman. 1977: 199-202) จากการศึกษาของโลเวนเฟลด์และบริทเทน (Lowenfeld; & Brittain. 1987: 76) พบว่าพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะมีสูงมาก ตั้งแต่อายุ 4 ปีขึ้นไป เด็กในวันนี้จะเต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น และจินตนาการแต่เมื่อเข้าอายุ 8-9 ปี พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะลดต่ำลง และจะลดต่ำลงอีกช่วงหนึ่ง ประมาณอายุ 13-14 ปี ซึ่งหากเด็กได้รับการพัฒนาตั้งแต่เด็กในวัยแรก ๆ จะทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และได้มีการพัฒนาเป็นอย่างดี คุณภาพของเด็กก็จะดีในอนาคต การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กตั้งแต่เยาว์วัยเท่าใดก็ยิ่งจะมีผลดีขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะในช่วงก่อนวัยเรียนหรือช่วง 6 ปีแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง (อารี พันธุ์ณี. 2537: 6; อ้างอิงจาก Torrance. 1965) ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก โดยให้มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่วัยเด็ก และพัฒนาติดต่อกันถึงขั้นระดับสูง โดยไม่ถูกบั่นทอนให้ลดลง (วราภรณ์ รักวิจัย. 2535: 160-161) ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกำลังพัฒนา หากช่วงนี้ได้รับการพัฒนา หรือการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องกันเป็นลำดับ เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมา และความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝน และฝึกปฏิบัติที่ถูกต้อง และยังส่งเสริมให้เด็กตั้งแต่เยาว์วัยได้เท่าใด ก็ยิ่งเป็นผลดีมากขึ้นเท่านั้นการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายวิธี เช่นการจัดกิจกรรมประสบการณ์การสอน การฝึกฝน การทำกิจกรรมศิลปะ การวาดภาพ การให้เด็กฟัง นิทานการเล่น เกม การฟังเพลง ปริศนาทายคำ การตั้งคำถามให้เด็กคิดคำตอบหลายๆ ทาง การให้เด็กเล่นของเล่นอย่างอิสระ เป็นต้น หลักการสำคัญ ของวิธีการเหล่านี้เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด จินตนาการและแสวงหาคำตอบด้วยตนเองอย่างมานพ ถนอมศรี. 2538: 166-169) แนวการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเหมาะสมตามวัย โดยจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เน้นกระบวนการคิดและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ . 2536: 18)

การจัดกิจกรรมศิลปะไว้ในตารางกิจกรรมประจำวันมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กได้ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยให้เด็กได้มีโอกาสได้คิดสร้างสรรค์ และแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ . 2537: 19) กิจกรรมศิลปะมีบทบาทเด่นชัดใ นการส่งเสริมจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก (เลิศ อานันท์นะ . 2529: 134) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ(อารี พันธุ์มณี. 2537: 127) เสนอว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี กิจกรรมศิลปะไม่ใช่สิ่งที่ส่งเสริมเพียงแค่การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับตาและการผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ที่อาจจะมีเท่านั้น แต่ยังเป็น การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์ต่อไปเช่นเดียวกับ (วราภรณ์ รักวิชัย. 2525: 62) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ว่าเหมือนกับการจัดกิจกรรมทั่วไป แตกต่างตรงที่กิจกรรมสร้างสรรค์นั้นเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อจะฝึกให้เด็กได้แสดงออกอย่างผู้ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ไม่มีการบังคับให้เด็กทำ แต่เป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถจะทำได้เมื่อตนเกิดความต้องการพอใจและสนใจ เด็กรักและชอบกิจกรรมทางศิลปะอยู่แล้ว เริ่มจากเล็กๆ เมื่อเด็กมีประสบการณ์ในการใช้มือ หยิบ จับ ลากไปลากมา หากเป็นวัสดุเครื่องเขียนก็จะทำให้เกิดร่องรอยขึ้น และค่อยๆ พัฒนาไปเรื่อยๆ จากขีดข่วนเพียงไปสู่รอยที่เข้าใจได้ สื่อความหมายได้ (สันติ คุณประเสริฐ; และสมใจ สิริพิชัย. 2535: 2-5) นอกจากนี้กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะยังเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี อีกทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อและสายตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์และยังช่วยในการส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ การรู้จักทำงานด้วยตนเอง ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งความคิดและการทำงาน (พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ. 2529: 24) สำหรับ (กรมวิชาการ. 2540: 15) ยังได้กล่าวถึงกิจกรรมสร้างสรรค์ว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่างๆ เป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉัก ตัด ปะ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ สอดคล้องกับ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . 2543: 48) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการประดิษฐ์นับเป็นสิ่งสำคัญ อย่าพยายามบอกเด็กว่าเขาต้องทำอะไร ควรฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะสำรวจและตัดสินใจด้วยตัวเอง ส่วน ชวลิต ดาบแก้ว (2533: 28-33) ได้เสนอแนะถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์ตกแต่งภาพด้วยเศษวัสดุต่างๆ เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจอีก กิจกรรมหนึ่งในการตกแต่งภาพด้วยเศษวัสดุต่างๆ เช่น กระดาษสี ฝ้าน้ำอัดลม เกล็ดปลา เศษผ้า ฯลฯ หรือแม้แต่การสร้างภาพด้วยวัสดุธรรมชาติซึ่งเป็นการใช้ เศษวัสดุที่ได้จากธรรมชาติ และสามารถหาได้ทั่วไปในท้องถิ่นมาประดับตกแต่งเป็น งานศิลปะ เช่น ส่วนต่างๆ ของพืช เปลือกหอย กววด ดิน หิน ททราย ฯลฯ และในการสร้างภาพด้วยเศษวัสดุจากธรรมชาติช่วยทำให้เด็กได้รับความสนุกสนาน เรียนรู้

ทักษะใหม่ๆ อีกทั้งยังใช้ความคิดในการสร้างงานและเรื่องราวต่างๆ อย่างอิสระจากวัสดุธรรมชาติ โดยให้เด็กได้รับรู้คุณค่าจากวัสดุนั้น ตั้งแต่การรู้จักที่มาของวัสดุ การรู้จักจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนการเลือกอุปกรณ์ที่ตนเองสนใจ ตลอดจนการคิดสร้างสรรค์ผลงานของตนเองทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะจึงเป็นกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อีกทางหนึ่ง

จากความสำคัญและสภาพ ของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองสามารถทำให้เด็กเกิดจินตนาการและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหาร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในการจัดและพัฒนา รูปแบบของกิจกรรมศิลปะและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าผลของการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในครั้งนี้เป็นแนวทางให้กับครู ผู้ปกครอง และผู้สนใจ รวมถึงผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้นำไปใช้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรมการสอนต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 131 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านดอนสง่า หนองสะพาน ประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 21 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ กิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง
2. ตัวแปรตาม ความคิดสร้างสรรค์

ระยะเวลาในการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที รวม 24 ครั้ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านดอนสง่า อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

2. กิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง หมายถึง กิจกรรมที่เด็กได้เลือกและลงมือปฏิบัติกับสื่อ หรือวัสดุอุปกรณ์ประเภทต่างๆ ซึ่งหาได้ง่ายตามท้องถิ่น คือ ใบตอง ทั้งใบตองสดและใบตองแห้ง ซึ่งได้รับการทำความสะอาด เช็ดให้แห้ง และไม่เป็นอันตรายแก่เด็ก และเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลอง ค้นคว้า สำรวจด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยนำใบตองมาใช้ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง เด็กได้ฝึกการคิดจินตนาการ คิดสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ จาก การพับ การตัด การฉีก การปะติด การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ โดยเด็กสามารถเลือกทำได้ตามความสนใจ ความสามารถ เด็กเล่าถึงชิ้นงานของตนเองเมื่อทำเสร็จ

3. ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการผสมผสานความรู้ จินตนาการและประสบการณ์ของเด็กจากการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยใบตอง ในรูปแบบของ ชิ้นงานประดิษฐ์ในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ด้านได้แก่

3.1 ความคิดริเริ่ม หมายถึง การคิดที่แตกต่างไปจากความคิดธรรมดาหรือความคิดของบุคคลอื่น ทำให้เกิดผลงานที่แปลกใหม่และแตกต่างกันออกไป

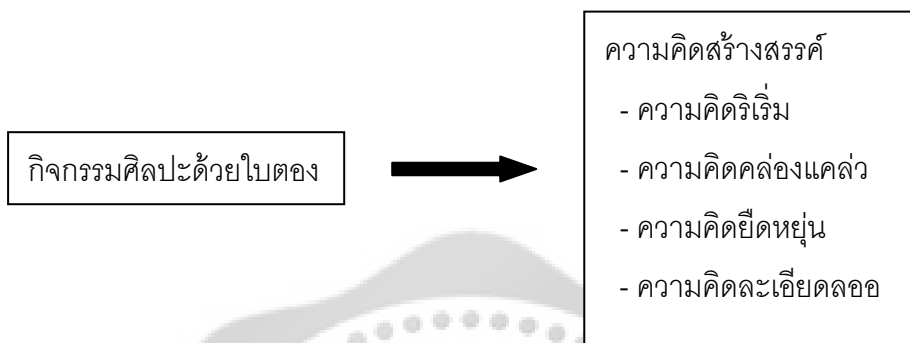
3.2 ความคิดคล่องแคล่ว หมายถึง การคิดและการเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้รวดเร็วได้จำนวนมาก ซึ่งแสดงถึงความสามารถของสมองในการคิด

3.3 ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง การคิดได้หลายประเภท หลายแง่มุม หลายรูปแบบ ในชิ้นงานเดียวกัน

3.4 ความคิดละเอียดลออ หมายถึง การคิดที่เกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของชิ้นงานศิลปะสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นอาจเป็นการเพิ่มเติมเสริมแต่งความคิดครั้งแรกทำให้ผลงานมีความแปลกใหม่และสำเร็จ สมบูรณ์มากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้สามารถวัดความคิดสร้างสรรค์โดยการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ เจลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
  - 1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
  - 1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
  - 1.3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
  - 1.4 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
  - 1.5 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
  - 1.6 กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์
  - 1.7 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์
  - 1.8 ทักษะการคิดที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์
  - 1.9 แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
  - 1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะ
  - 2.1 ความหมายของศิลปะ
  - 2.2 ความสำคัญของศิลปะ
  - 2.3 พัฒนาการทางศิลปะ
  - 2.4 การจัดกิจกรรมศิลปะ
  - 2.5 หลักการจัดกิจกรรมศิลปะ
  - 2.6 ประวัติและองค์ประกอบของใบตอง
  - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยความคิดอย่างลึกซึ้ง ที่นอกเหนือไปจากความคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะภายในตัวบุคคลที่สามารถจะคิดได้หลายแง่มุม และผสมผสานจนได้ผลิตผลใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์(อารี รังสินันท์. 2532: 3; อ้างอิงจาก Guilford. 1959: 470) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความคิดอเนกนัย(Divergent Thinking) ซึ่งคิดได้หลายทิศทาง หลายด้านหลายมุมคิดได้กว้างไกลและนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จความคิดอเนกนัยประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) เกตเซล (Getzels. 1962: 450 - 455) มีความเห็นสอดคล้องกับกิลฟอร์ด เขากล่าวว่า ความคิด สร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่หาคำตอบหลายๆ คำตอบ เพื่อตอบสนองของสิ่งเร้า ซึ่งลักษณะเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มี อีสุระภาพในการตอบสนองจึงจะสามารถตอบได้มาก

กูดและโพรฟี (ประสาท อิศรปริดา. 2538: 141; อ้างอิงจาก Good; & Prophy. 1986: 685) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์คือ ความคิดที่แปลกใหม่ (Novel) และมีคุณค่า (Value) ด้านความถูกต้อง เช่น แก้ปัญหาได้ถูกต้อง หรือเป็นคุณค่าด้านความสุขทางใจ เช่น คนตรีทำให้ผู้ฟังมีความสุข

เทเลอร์ (สุวรรณ ก้อนทอง. 2547: 31; อ้างอิงจาก Taylor. 1964: 108 -109) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่จะย้อนกลับเพื่อการแก้ปัญหาแนวทางใหม่ ซึ่งเสนอว่า ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความคิดคล่องแคล่วในการคิด เป็นการกระตุ้นความคิดจากภายใน และร่วมกันใช้ความคิดเหล่านี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและความมั่นใจมากขึ้น ความคิดยืดหยุ่นเป็นการพิจารณาปัญหาได้หลายแง่และความคิดริเริ่มเป็นการพิจารณาสิ่งต่างๆ ในทางที่แปลก

ทอเรนซ์ (สุวรรณ ก้อนทอง .2547: 30; อ้างอิงจาก Torrance,E.P. 1964) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงกระบวนการของความรู้ลึก วัตถุประสงค์การแก้ปัญหาหรือสิ่งบกพร่องที่ขาดหายไปแล้วรวมความคิดตั้งเป็นสมมติฐานขึ้นและทำการทดลองสมมติฐาน และรายงานผลที่ได้จากการค้นความคิดสร้างสรรค์ของคนมีความแตกต่างกันตามระดับความมากน้อย ซึ่ง ทอเรนซ์ (Torrance , E.P. 1964) ได้ให้ทัศนะว่า ผลของความคิดสร้างสรรค์นั้นไม่จำเป็นต้องถึงขั้นสูงสุด ดังเช่น การคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ หรือการสร้างทฤษฎีที่ต้องใช้ความคิดด้านนามธรรม แต่อาจจ ะเป็นขั้นหนึ่งขั้นใดใน 5 ขั้น ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นแสดงออกมาอย่างอิสระในด้านความคิดริเริ่ม โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของงาน

ขั้นที่ 2 งานที่ได้ผลผลิต ขั้นนี้ต้องอาศัยทักษะบางอย่าง

ขั้นที่ 3 เป็นงานประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใคร

ขั้นที่ 4 เป็นการปรับปรุงงาน ขั้นที่ 3 ให้ดี

ขั้นที่ 5 เป็นงานที่เกิดจากการคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมขั้นสูงสุด เช่น ค้นพบทฤษฎีหรือ

หลักการใหม่

วิชัย วงษ์ใหญ่(2523:40) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้ง นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของ การคิดอย่างปกติเป็นลักษณะภายในของบุคคล ที่จะคิดได้หลายแง่มุม ประสมประสานกันอันได้ผลิตผลใหม่ที่ต้องสมบูรณ์

ดิลก ดิลกานนท์ (2534: 40) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TUT – DP (The test for Creative Think drawing Production) (Jellen; & Urban. 1984) ซึ่งสร้างตามคำนิยามว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงการคิดอย่างมีสาระ (Production Thinking) ในเชิงวัตกรรมจินตนาการ และความคิดอเนกนัย ซึ่งรวมถึงความคิดคล่อง (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ความกล้าเสี่ยง (Risk - taking) และอารมณ์ขัน (Humor)

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2537: 20 -21) ได้สังเคราะห์คำอธิบายจากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีลักษณะตรงกันอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดใหม่ แปลก แตกต่างจากเดิมซึ่งอาจเกิดจากความคิดปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้ว หรือการใช้จินตนาการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นมา
2. เป็นการคิดมุ่งแก้ปัญหาที่เกิดจากความต้องการของบุคคล หรือความจำเป็นจากสิ่งแวดล้อมโดยมีลักษณะของความไวต่อการรับรู้ความรู้สึกถึงปัญหาหรือการคิดค้นปัญหาในแง่มุมหรือรูปแบบที่แตกต่างจากธรรมดา
3. เป็นการคิดที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ มิใช่คิดฟุ้งซ่านให้แปลก ๆ แตกต่าง แต่ไร้สาระ หรือเป็นอันตราย เป็นการคิดแปลกใหม่ที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหา มีทางเป็นไปได้และใช้ประโยชน์ได้จริง หรือความคิดหลายทิศหลายทางที่นำไปสู่กระบวนการคิดประดิษฐ์ สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการคิดค้นพบ วิธีการแก้ปัญหาใหม่ตลอดจนความสำเร็จในด้านการคิดค้นพบทฤษฎีต่างๆ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

อารี รังสินันท์ (2526) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ๆ ทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดไม่ถึงหรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดกว้างไกล เน้นทั้งปริมาณ และคุณภาพอาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยงกับความคิดใหม่ๆ ที่แก้ปัญหาหรือเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

อารี พันธุ์ณี (2540: 6) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง กระบวนการทางสมอง ที่คิดในลักษณะอนินทรีย์ อันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ ด้วยความคิดดัดแปลงปรุงแต่งจาก ความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่างๆ ตลอดจนวิธีการคิด ทฤษฎี หลักการได้สำเร็จ

จากความหมายต่างๆ ของความคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึง กระบวนการคิดทางสมองที่สามารถนำไปสู่ความคิดที่แปลกใหม่ หรืออาจจะคิดเพิ่มเติมจากความคิด เดิม และก่อให้เกิดผลงานหรือนวัตกรรมที่ค้นพบขึ้นมาใหม่ โดยความคิดอาจจะเชื่อมโยงจาก ประสบการณ์ของตนเอง

1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

เฮอร์ลอค (วารุณี นวลจันทร์. 2539: 12; อ้างอิงจาก Hurlock. 1972: 319) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนุกความสุขและความพอใจแก่เด็กมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก ไม่มีอะไรที่จะทำให้เด็กรู้สึกหุดหู่ได้ เท่ากับงานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิ ถูกดูถูก หรือถูกว่าสิ่งของที่เขาสร้างขึ้นมาเหมือนของจริง

ผู้สติ กุญชรินทร์ (2537: 73) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า

1. คุณค่าความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อสังคม ได้แก่การที่บุคคลได้คิดสร้างสรรค์สิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นประโยชน์สุขและความก้าวหน้าของสังคม หรือหาวิธีแก้ไขจนประสบความสำเร็จมีประโยชน์ต่อสังคม เช่นความเจริญก้าวหน้าด้านการเกษตร การคมนาคม และความเจริญก้าวหน้าในด้านการแพทย์
2. คุณค่าความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเองความสามารถในการสร้างสรรค์นั้นนับเป็นความสามารถที่มีคุณค่าต่อผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการการสร้างผลงานขึ้นใดชิ้นหนึ่ง ขึ้นมาทำให้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มีความพอใจและมีความสุข เช่นการที่เด็กสร้างผลงานด้วยตนเอง จะสร้างความพึงพอใจแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปต่างๆ การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเอง มั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผนบุคลิกภาพ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมของเด็ก

อารี รังสินนท์ (2532: 498) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อตนเอง และต่อสังคมดังต่อไปนี้

1. ต่อตนเอง

1.1 ลดความเครียดทางอารมณ์ บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องการแสดงออกอย่างอิสระทั้งความคิดและการ ปฏิบัติ มีความมุ่งมั่นจริงจังในสิ่งที่คิด หากทำได้ตามที่คิดจะทำให้ลดความเครียด และความกังวล เพราะได้สนองตอบความต้องการพื้นฐานของตนเอง ซึ่งลักษณะต่างๆ ที่บุคคลที่สร้างสรรค์ต้องการตอบสนอง ได้แก่ ความอยากรู้ อยากเห็นความสนใจศึกษาค้นคว้า ต้องการเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถ เป็นต้น

1.2 มีความสนุกสนาน เพลิดเพลินและเป็นสุข บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เมื่อได้ทำในสิ่งที่ตนคิด ได้เล่น ได้ทดลองกับความคิดจะรู้สึก กพอใจตื่นเต้นกับผลงานที่จะเกิดขึ้นจะทำงานอย่างเพลิดเพลินทุ่มเทอย่างจริงจังเต็มกำลังเต็มความสามารถและทำอย่างมีความสุขแม้จะเป็นงานหนักแต่จะเป็นเรื่องที่ย่างและเบาจะเห็นว่าการทำงานของศิลปิน นักวิทยาศาสตร์ และนักสร้างสรรค์สาขาต่าง ๆ จะใช้เวลาทำงานติดต่อกันครั้ง ละหลายๆ ชั่วโมง และทำอย่างต่อเนื่องกันหลายปี จนค้นพบบางสิ่งบางอย่างที่สามารถผลิตผลสร้างสรรค์ออกมาได้

1.3 มีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง การได้ทำในสิ่งที่ตนคิด ได้ทดลอง ได้ปฏิบัติจริงเมื่องานนั้นได้ประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นในตนเองหากงานนั้นไม่สำเร็จบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเข้าใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้น ได้เรียนรู้และค้นพบบางสิ่งบางอย่างจากความไม่สำเร็จ ช่วงนี้จะเป็นพื้นฐานให้เกิดความมุ่งมั่น พยายาม และมีความกล้าที่จะก้าวไปข้างหน้าเพื่อความสำเร็จต่อไป

2. ต่อสังคม

2.1 ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะผลงานสร้างสรรค์นำมาซึ่งความแปลกใหม่ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า ถ้าสังคมหยุดนิ่งจะทำให้สังคมล้าหลัง

2.2 ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ประดิษฐ์กรรมความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เช่น เครื่องจักรรถยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องวิดน้ำ เครื่องนวดข้าว เครื่องเก็บผลไม้ เครื่องบด สิ่งเหล่านี้ช่วยในการผ่อนแรงของมนุษย์ได้มาก ช่วยลดความเหนื่อยยากลำบากและความทรมานได้มาก ไม่ต้องทำงานหนัก ทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น

2.3 ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็ว การค้นพบจักรยาน รถยนต์ เรือ เครื่องจักร ไฟฟ้า เครื่องบิน ยานอวกาศ ทำให้การคมนาคมติดต่อกันการเดินทางขนส่งสะดวกสบาย ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

2.4 ความปลอดภัยในชีวิตและการมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นการค้นพบทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ชีวิตมนุษย์ไม่ต้องเสีย งบประมาณ การค้นพบยารักษาโรค ป้องกันโรค เช่น การค้นพบวัคซีนต่างๆ ทำให้มนุษย์รอดพ้นจากการเป็นโรคโปลิโอ วัณโรค เป็นต้นการค้นพบความรู้ใหม่ๆ ในเรื่องโภชนาการการออกกำลังกายการดูแลสุขภาพอนามัยต่างๆ ทำให้ประชาชนรู้จักปฏิบัติตน ในด้านการป้องกัน ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ มีส่วนทำให้คนมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น

2.5 ช่วยประหยัดเวลา แรงงานและเศรษฐกิจ ผลการค้นพบในด้านต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การแพทย์ การศึกษาการเกษตรช่วยให้มนุษย์มีเวลามากขึ้นสามารถนำพลังงานไปใช้ทำอย่างอื่นเพื่อก่อให้เกิดรายได้และเพิ่มพูนเศรษฐกิจ ได้มากขึ้นมีเวลาหาความรู้ชื่นชมกับความงามสุนทรีย์ภาพและศิลปะได้มากขึ้น

2.6 ช่วยในการแก้ปัญหาสังคม เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องคิดหรือหาวิธีใหม่ๆ มาใช้แก้ปัญหาให้หมดไป

2.7 ช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและดำรงไว้ซึ่งมนุษยชาติ ความคิดสร้างสรรค์ ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ศิลปะ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ช่วยยกมาตรฐานการ ดำเนินชีวิต ทำให้มนุษย์เป็นสุข และสามารถสร้างสรรค์สังคมให้เจริญขึ้นตามลำดับ

สรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนสำคัญต่อตนเอง และต่อผู้อื่นความคิด สร้างสรรค์จะส่งผลให้บุคคลมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำสิ่งต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อ สังคมและก่อให้เกิดความก้าวหน้า รวมทั้งช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญาให้แก่เด็ก เพื่อจะได้เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้ ประเทศชาติต่อไป

1.3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

อารี รังสินันท์ (2532: 506-510) กล่าวถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาจิตวิเคราะห์พอริย

จิตแพทย์ชาวเวียนนาเป็นผู้นำกลุ่ม ให้ความเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่าง แรงขับทางเพศซึ่งถูกผลักดันออกมาโดยจิตใต้สำนึกกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในสังคม ดังนั้นเพื่อให้ แรงขับทางเพศได้แสดงออกมา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น อาจเป็นความขัดแย้งเรื่องไม่พึงพอใจในสภาพ ของตนจึงต้องการปรับสภาพเดิมให้เป็น ไปตามที่ตนพอใจ เช่น รุจิรา เด็กวัยรุ่นอายุประมาณ 15 ปี ไม่ พพอใจสภาพห้องนอนของเธอ เพราะมันเรียบเธอจึงคิดตกแต่งด้วยการติดภาพประดับตามผนังและ โยกย้ายเฟอร์นิเจอร์บางชิ้นให้อยู่ในที่ที่เหมาะสมขึ้น เพิ่มแจกันดอกไม้ให้ห้องดูสดชื่นสวยงาม ติดม่าน หน้าต่างและอื่นๆ เป็น ตนพอริยมีความคิดว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับ ทางเพศกับความรู้สึกผิดชอบในสังคม แรงขับทางเพศถูกกั้นกรองออกมาในรูปแบบพฤติกรรมที่สังคม ยอมรับเป็นความคิดสร้างสรรค์

2. ทฤษฎีโครงสร้างสมรรถภาพทางสมองหรือทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา เป็น แนวทางของกิลฟอร์ด นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ตัวประกอบ (FactorAnalysis) ทางสติปัญญาเป็นเวลาประมาณ 20 ปีโดยค้นพบความคิดเอกนัยและอเนกนัยเป็นความคิดสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล และการแก้ปัญหา กิลฟอร์ด ได้แบ่งสมรรถภาพทางสมองออกเป็น 3 มิติ ดังนี้มิติที่ 1 เนื้อหา (Content) หมายถึงเนื้อหาข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิดที่สมองรับเข้าไปคิดแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ภาพ (Figural: F) หมายถึงข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม หรือรูปที่แน่นอน ซึ่งสามารถรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ภาพ เป็นต้น
2. สัญลักษณ์ (Symbolic: S) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในเครื่องหมายต่างๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โฉินดนตรีและสัญลักษณ์อื่นๆ
3. ภาษา (Semantic: M) หมายถึงข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่างๆ กัน ใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ชอบ โกรธ เสียใจ เป็นต้น
4. พฤติกรรม (Behavior: B) หมายถึง ข้อมูลที่แสดงออก กิริยา อากักร การกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การสั่นศีรษะ การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

มิติที่ 2 วิธีการคิด (Operation) หมายถึง มิติที่แสดงลักษณะกระบวนการปฏิบัติงานหรือกระบวนการคิดของสมอง แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การรับทราบเข้าใจ (Cognition: C) หมายถึงความสามารถทางสมองของบุคคลที่ตีความเมื่อเห็นสิ่งเร้าได้
2. การจำ (Memory: M) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้และข้อมูลต่างๆ แล้วสามารถระลึกได้เมื่อต้องการ
3. การคิดแบบอนกนัย หรือความคิดกระจาย (Divergent Thinking: D) หมายถึงความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่หลายมุม
4. การคิดแบบเอกนัยหรือความคิดรวม (Convergent Thinking: N) หมายถึงความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุดจากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนด
5. การประเมินค่า (Evaluation: E) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผล สามารถตัดสินเกี่ยวกับความดีความงามความเหมาะสมสามารถสรุปได้ว่าข้อมูลอื่นใดบ้างที่สอดคล้องกับเกณฑ์ ตั้งขึ้น

มิติที่ 3 ผลของการคิด หมายถึง มิติที่แสดงผล (Product) ที่ได้จากการทำงาน การจัดการกระทำ

วิธีการคิดจากข้อมูลจากเนื้อหา ผลการคิดออกมาในรูปลักษณะต่างๆ กัน ดังนี้คือ

1. หน่วย (Unit: U) หมายถึงสิ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวและแตกต่างไปจากสิ่งอื่นๆ
2. จำพวก (Class: C) หมายถึงประเภท จำพวก หรือกลุ่มของหน่วยที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะร่วมกัน

3. ความสัมพันธ์ (Relation: R) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดของประเภท หรือหลายประเภทเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์อาจอยู่ในรูป ของหน่วยกับหน่วยจำพวกกับจำพวก หรือระบบกับระบบ

4. ระบบ (System: S) หมายถึง การเชื่อมโยงของสิ่งเร้า โดย อาศัยกฎเกณฑ์ หรือ ระเบียบแบบแผนบางอย่าง

5. การแปลงรูป (Transformation: T) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ดัดแปลง ตีความขยายความ ให้นิยามใหม่ หรือการจัดองค์ประกอบของสิ่งเร้าหรือข้อมูลออกมาในรูปแบบ โครงสร้างของสมรรถภาพทางสมอง หรือการวัดหาวิชาปัญญาของกิลฟอร์ด แบ่งออกเป็น 120 เซลล์ หรือ 120 องค์ประกอบ โดยในแต่ละตัวจะประกอบด้วยหน่วยย่อยของ 3 มิติ เรียงจากเนื้อหาวิธีการคิด และ ผลของการคิด (Content Operation-Product)

3. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวความคิดของนักมนุษยนิยม มาสโล (Abraham H. Maslow) และโรเจอร์ (Rogers) เป็นผู้ที่มิบบทบาทสำคัญของแนวคิดกลุ่มนี้ โดยมีความคิดว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้ที่รู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเองยอมรับตนเองทั้งในส่วนที่บกพร่องและในส่วนดี รู้ทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งในความสามารถของตนเองพึ่งตนเอง ริเริ่มและนำตนเองได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ มีอิสระเสรีภาพในการคิด ตัดสินใจ เลือกรับทำสิ่งๆ โดยไม่ให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มองเห็นศักดิ์ศรีคุณค่าของตนเอง และสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์สุข การที่บุคคลสามารถพัฒนาและไปถึงเป้าหมายดังกล่าว กลุ่มมนุษยนิยมเน้นถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า ต้องประกอบด้วย

1. ภาวะความปลอดภัยทางจิต

1.1 การยอมรับในค่าของคนแต่ละคน

1.2 ไม่มีการตีราคา ประเมินหรือเปรียบเทียบความคิดเห็นและผลงาน ทุกคนทำงาน

ด้วยความสบายใจ

1.3 ความมั่นใจในตัวเอง มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง และเต็มใจที่จะรับผิดชอบ

ในความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของตนได้

2. ภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออก

2.1 มีจิตใจกว้างที่จะเปิดรับประสบการณ์ เต็มใจจะรับรู้ความคิด มีความสนใจต่อเหตุการณ์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก

2.2 ปราศจากความกลัวเล่นกับความคิด และสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ นักมนุษยวิทยามีความเชื่อว่า บุคคลที่รู้จักคนตรงตามสภาพที่เป็นจริง จะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนให้เต็มที่ ภายใต้อารมณ์ความรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจ และการมีเสรีภาพในการแสดงออก จะทำให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ได้

4. ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานของสมองมนุษย์ มีแนวคิดเบื้องต้นว่า เฝ่าพันของมนุษย์อยู่รอดสืบสายมาจนถึงคนปัจจุบันได้ เพราะมนุษย์มีสมองอันเชี่ยวชาญ ซึ่งเกิดจากการทำงานของสมองที่มีสองส่วน โดยแบ่งหน้าที่กันทำในแต่ละส่วน และจากการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับการทำงานของสมองสองซีก คือ สมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในการรับรู้ความเป็นไปของสิ่งต่างๆ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่คิดจินตนาการความคิดแปลกๆ ใหม่ๆ ความซาบซึ้งในดนตรี ศิลปะ วรรณคดี เป็นต้น ส่วนสมองซีกซ้าย เป็นส่วนที่คิดและมีการทำงานออกมาเป็นรูปธรรม เช่น การวิเคราะห์ การหาเหตุผล กฎเกณฑ์ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา จะสามารถแสดงหรือบอกให้ผู้อื่นทราบได้ต้องเกิดจากการรวบรวมวิเคราะห์ และหาถ้อยคำของสมองซีก ซ้ายเท่านั้น ดังนั้นหากสมองทั้ง 2 ซีก คือซีกซ้าย และซีกขวา ได้พัฒนาอย่างเหมาะสมทั้ง 2 ซีก ก็จะสามารถทำคุณประโยชน์ต่างๆ แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล ทฤษฎีความคิดสองลักษณะจึงเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งในการจัดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลการศึกษาการทำงานของสมองแบ่งออกเป็น 2 ซีก คือ สมองซีกซ้ายและซีกขวา กล่าวคือ สมองซีกขวา จะทำหน้าที่คิดจินตนาการ คิดสังเคราะห์ และมีความโน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ของดนตรี และศิลปะส่วนสมองซีกซ้าย คิดวิเคราะห์ หาเหตุผล โนมเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นถ้าสมองได้รับการพัฒนาให้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ทั้ง 2 ด้านก็จะสามารถสร้างสรรค์และก่อประโยชน์แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล

ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้บุคคลเพิ่มความสำนึกในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล เช่น การพัฒนาปรีชาญาณ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์และการมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม และเข้าใจนวัตกรรมต่างๆ ที่ผ่านมานี้ในประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้า และวิธีแก้ปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแจ่มชัดในธรรมชาติของ ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การที่บุคคลจะสนใจและให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เมื่อได้รับรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยให้บุคคลเข้าใจและเห็นความสำคัญยิ่งขึ้น สาระที่ควรจัดให้บุคคลได้เรียนรู้ ได้แก่

1. บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
2. ลักษณะกระบวนการคิดสร้างสรรค์
3. ความสามารถสร้างสรรค์ด้านต่างๆ
4. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
5. แบบสอบถาม แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

6. เทคนิควิธีการฝึกคิดสร้างสรรค์

7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 เทคนิคและวิธีการส่งเสริมและ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง เทคนิควิธีการ กลยุทธ์ในการฝึกกระบวนการคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ซึ่งรวม เทคนิคและวิธีการต่อไปนี้ด้วย คือ การระดมพลังสมอง การคิดเชิงเปรียบเทียบ การคิดจินตนาการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การเพิ่มพูนศักยภาพในการ เป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริงเป็น การพัฒนาบุคคลไป สู่การรู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริงเป้าหมายสูงสุดคือบุคคลสามารถดึง ศักยภาพความสามารถและปรัชญาของแต่ละบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนและสังคมอย่างเต็มที่ การรู้จักตนเองตรงสภาพที่เป็นจริง จะประกอบด้วย

1. เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ มาปรับเข้ากับตนได้
2. สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์
3. มีความคิดริเริ่มในการนำตนเอง และริเริ่มผลิตสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
4. มีความสามารถในการคิดยืดหยุ่น เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทางในการ ดำเนินชีวิตให้เหมาะสมได้ลำดับขั้น ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ ของโอด (The Model AUTA) มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
2. ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแจ่มชัดของความคิดสร้างสรรค์
3. เทคนิควิธีการและกลยุทธ์ในการฝึกกระบวนการคิดสร้างสรรค์
4. การเพิ่มพูนศักยภาพในมนุษย์

ความคิดสร้างสรรค์มีทฤษฎีและแนวคิดที่สนับสนุนหลายทฤษฎีด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎี ความคิดสร้างสรรค์ตามแนวความคิดนักจิตวิทยาจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ กิลฟอร์ด ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวความคิดของนักมนุษยนิยม ทฤษฎี ความคิดสองลักษณะ และทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของโอดา โดยแต่ละทฤษฎีต่างให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้กับเด็กตั้ง แต่ยังเล็กเพราะเป็นช่วงที่สมองกำลังพัฒนาได้ดีที่สุด

1.4 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

แมคมิลแลน (ฮารี รังสินันท์. 2526: 41-42; อ้างอิงจาก Macmillan. n.d.) ได้แบ่ง พัฒนาการทางจินตนาการของเด็กออกเป็น 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 เป็นชั้นที่เด็กเล็กๆ มีความรู้สึกเกี่ยวกับความงาม ซึ่งเป็นทางนำไปสู่ความจริง

ขั้นที่ 2 เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจถึงความเป็นจริง เด็กจะเริ่มมีคำถามถึงสาเหตุและผล ด้วยการถามว่า “ทำไม”

ขั้นที่ 3 เด็กเริ่มเข้าใจคิดที่ละเอียดๆ ในสิ่งที่เด็กพบเห็น ในโลกแห่งความจริง

ทอร์แรนซ์ (สุวรรณ ทงก้อน. 2542: 29; อ้างอิงจาก Torrance. 1964: 87-88) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

แรกเกิด - 2 ปี ในระยะขบแรกขบของชีวิต เด็กเริ่มพัฒนาการด้านจินตนาการ จะเห็นได้จากที่เด็กเริ่มถามชื่อสิ่งต่างๆ การพยายามทำสิ่งต่างๆ หรือ จังหวะเด็กเริ่มแสวงหาโอกาส ทำสิ่งแปลกใหม่ไปกว่าเดิม โดยมีความกระตือรือร้นที่จะทำ ที่จะคิดสำรวจสิ่งต่างๆ มากขึ้น โดยเริ่มซึม ดม สัมผัสด้วยความอยากรู้อยากเห็น ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้สำรวจ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีที่ว่าง มีวัสดุอันวยต่อการคิดการเล่น จะสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดจินตนาการได้ดี

ระยะ 2 - 4 ปี เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากประสบการณ์ตรง แล้วถ่ายทอดประสบการณ์ที่รับรู้ โดยการแสดงออกและจินตนาการ เช่น เด็กไม่เข้าใจว่าทำไมไม่ให้เล่นน้ำร้อน เมื่อเด็กมีโอกาสสัมผัสกับต่อน้ำร้อน ก็จะรู้ว่าเป็นสิ่งที่เล่นไม่ได้ ในระยะนี้เด็กจะตื่นเต้นกับประสบการณ์ต่างๆ เด็กมีช่วงสนใจสั้น เริ่มรู้ สึกเป็นตัวของตัวเอง และเกิดความเชื่อมั่น แต่การเรียนรู้ใหม่ๆ อาจทำให้เด็กตกใจหวาดกลัว ดังนั้น ครู พ่อ แม่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรระมัดระวังให้เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย อยู่เสมอ ของเล่นที่ช่วยส่งเสริมจินตนาการของเด็กได้ดี คือ ของเล่นที่ไม่มีโครงสร้างตามตัว เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน ไม้บล็อก

ระยะ 4 - 6 ปี ในวัยนี้เป็นวัยที่เด็กมีจินตนาการสูง เด็กเริ่มสนุกรสนานกับการวางแผนและการคาดคะเนในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเล่น เด็กเริ่มเล่นเรียนแบบผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด มีความอยากรู้อยากเห็น เด็กจะพยายามค้นหาข้อเท็จจริง เด็กเริ่มเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และเริ่มคิดคำนึงถึงการกระทำของคนที่มีผลต่อบุคคลอื่น จากการเล่น และการแสดงบทบาทสมมติตามจินตนาการ ครู พ่อ แม่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรส่งเสริมให้เด็กได้เล่นตามลำพัง เพราะการเล่นตามลำพังจะช่วยพัฒนาการจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ โดยการจัดหาของเล่นต่างๆ เช่น วัสดุเหลือใช้ประเภทต่างๆ หรือของเล่นที่ผู้ใหญ่ไม่ใช้แล้วให้เด็กเล่น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในเด็กวัยแรกเกิดถึง 6 ขวบสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้เป็นอย่างดี และหากได้รับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยการกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกคิด ฝึกจินตนาการ และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการตามธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก

1.5 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (อาวี พันธ์มณี. 2545: 35 – 42; อ้างอิงจาก Guilford. 1967: 145 -151) กล่าวถึง องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่นและแตกต่างจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากความคิดจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้แปลกแตกต่างจากที่เคยเห็น หรือสามารถพลิกแพลงให้เป็นสิ่งที่ไม่เคยคาดคิด ความคิดริเริ่มอาจเป็นการนำเอาความคิดเก่ามาปรับปรุงผสมผสานจนเกิดเป็นของใหม่
  2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ
    - 2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ
    - 2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหา ถ้อยคำที่เหมือน หรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ภายในเวลาที่กำหนด
    - 2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางกาแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค และนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ
    - 2.4 ความคิดคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลา ที่กำหนด เช่น ให้คิดประโยชน์ของหนังสือ อพิมพ์ให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้
  3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิด โดยแบ่งเป็น
    - 3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นได้ทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่พยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ สามารถจัดกลุ่มได้หลายทิศทางหรือหลายด้าน
    - 3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) หมายถึงความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลายๆ ด้านซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาผู้ที่มีความคิดยืดหยุ่นจะดัดแปลงได้ไม่ซ้ำกัน
  4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอนสามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น ความคิดละเอียดลออจัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่ง ขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ขึ้น
- กิลฟอร์ดและฮอฟเนอร์ (Guilford; & Hoepfner. 1971: 125-143) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 8 องค์ประกอบคือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่องตัว (Fluency)
3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)
5. ความไวต่อปัญหา (Sensitivity of Problem)
6. ความสามารถในการให้นิยามใหม่ (Redefinition)
7. ความซึ่มซาบ (Penetration)
8. ความสามารถในการทำนาย (Prediction)

เยลเลน และเออร์บัน (เวินา ประชากร. 2547: 32-33; อ้างอิงจาก Jellen; & Urban. 1986: 141) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว
  2. ความคิดยืดหยุ่น
  3. ความคิดริเริ่ม
  4. ความคิดละเอียดลออ
  5. การกระทำที่แสดง ถึงการเสี่ยงอันตราย
  6. การผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การจัดรวมสิ่งต่างๆ ให้มีความต่อเนื่อง
- สรุปได้ว่าองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ได้แบ่งความคิดออกเป็น 4 ประเภท

คือ ความคิดริเริ่มคือความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากความคิดธรรมดา ความคิดคล่องแคล่วคือคิดได้เร็วไม่ช้าใคร ความคิดละเอียดลออ คือมีความคิดในรายละเอียดมีขั้นตอน และความคิดยืดหยุ่นคือ คิดดัดแปลงได้ไม่ช้าใคร

1.6 กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์

ฮัททิสัน (Hutchison. 1949: 42-44) กล่าวถึง กระบวนการคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการหยั่งรู้ (Intuition) ซึ่งมีขั้นตอนของการคิดดังนี้

1. ขั้นเตรียม (The Stage of Preparation) เป็นการรวบรวมประสบการณ์เก่าๆ มาลองผิดลองถูกและตั้งสมมติฐานเพื่อแก้ปัญหา
2. ขั้นคิดแก้ปัญหา (The Stage of Frustration) เป็นระยะที่เกิดความกระวนกระวายใจเกิดความสับสนวุ่นวาย อันเนื่องมาจากการครุ่นคิดแก้ปัญหา แต่ยังไม่ตก
3. ขั้นเกิดความคิด (The Period of Moment of Insight) เป็นระยะที่เกิดแนวความคิดแวบขึ้นมาในสมอง คิดคำตอบได้ออกมาในทันทีทันใด

4. **ขั้นพิสูจน์ (The Stage of Verification)** เป็นระยะเวลาของการตรวจสอบ ประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ต่างๆ เพื่อตรวจสอบว่าคำตอบที่ได้ถูกต้องหรือไม่ WALLAS (1962: 36) ได้แบ่งกระบวนการคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ขั้น คือ

1. **ขั้นเตรียม (Period of Perparation)** เป็นขั้นที่พยายามรวบรวมข้อเท็จจริงเรื่องราวและแนวคิดต่างๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน เพื่อหาความกระจ่างของปัญหา ประเมินผลถึงวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา

2. **ขั้นเพาะความรู้ (Period of Incubation)** ระยะเวลาที่ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนัก เพื่อนำความรู้ที่รวบรวมไว้แต่แรกเข้าประสมกลมกลืนเข้าเป็นรูปร่าง และครุ่นคิดอยู่นั้นจิตใต้สำนึก (Unconscious Mind) ก็มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

3. **ขั้นเกิดความคิด (Period of Illumination)** เป็นระยะที่เกิดการหยั่งรู้ ตระหนักถึงคำตอบที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหา

4. **ขั้นพิสูจน์ (Period of Verification)** เป็นการเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการหยั่งรู้ แล้วทดสอบว่าสิ่งนั้นสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ และสรุปเป็นเกณฑ์ต่อไป

ทอเรนซ์ (วิชา ประชากร 2547: 33; อ้างอิงจาก Torrance, 1965: 121 - 124) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) ซึ่งแบ่งเป็นขั้นดังนี้

1. **ขั้นค้นพบความจริง (Fact Finding)** ขั้นเริ่มตั้งแต่เกิดความกังวลใจ มีความสับสน วุ่นวายเกิดขึ้นในใจ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร จากจุดนี้พยายามตั้งสติและพิจารณาดูว่าความยุ่งยาก สับสนวุ่นวาย หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความกังวลใจนั้นคืออะไร

2. **ขั้นค้นพบปัญหา (Problem Finding)** เมื่อพิจารณาโดยรอบครบบแล้ว จึงสรุปได้ว่าความกังวลใจ ความสับสนวุ่นวายในใจนั้น ก็คือการมีปัญหาเกิดขึ้นนั่นเอง

3. **ขั้นตั้งสมมติฐาน (Idea Finding)** เมื่อรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นก็จะ พยายามคิดตั้งสมมติฐานขึ้นและรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบสมมติฐานในขั้นต่อไป

4. **ขั้นค้นพบคำตอบ (Solution Finding)** ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและพบคำตอบจากการทดสอบสมมติฐานในขั้นที่ 3

5. **ขั้นยอมรับผลจากการค้นพบ (Acceptance Finding)** ขั้นนี้จะเป็นการยอมรับคำตอบที่ได้จากการพิสูจน์ อันนำไปสู่หนทางที่จะทำให้เกิดแนวคิดหรือสิ่งใหม่ต่อไป เรียกว่า New Challenge

กิลฟอร์ด (กรมวิชาการ . 2535: 8 - 9; อ้างอิงจาก Guilford, 1967) กล่าวว่า คนที่มีความคิดสร้างสรรค์จะต้องมีความฉับไวที่จะรับรู้ปัญหา มองเห็นปัญหา สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดใหม่ๆ และปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งมีวิธีคิดเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การรับรู้และการเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถของสมองในการเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว

2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถของสมองในการสะสมข้อมูลต่างๆ ที่ได้เรียนรู้มา และสามารถระลึกออกมาได้ตามที่ต้องการ

3. การคิดแบบอนันต์ (Divergent Thinking) หมายถึงความสามารถของสมองในการให้การตอบสนองได้หลายๆ อย่างจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ โดยไม่จำกัดจำนวนคำตอบ

4. การคิดแบบเอกันต์ (Convergent Thinking) หมายถึงความสามารถของสมองในการให้การตอบสนองที่ถูกต้อง และดีที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้

5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึงความสามารถของสมองในการตัดสินข้อมูลที่กำหนดให้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เดวิส (กรมวิชาการ, ม.ป.ป.: 11 - 12; อ้างอิงจาก Davis, 1973. *Psychology of Problem Solving*.) ได้กล่าวถึงกระบวนการเกิดที่เรียกว่า กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการนี้จะเริ่มต้นด้วยการมีปัญหาที่เรียกว่า ความยุ่งเหยิง (Mess) กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์แบ่งออกเป็นขั้นๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การค้นหาความจริง (Fact finding) ในขั้นนี้เมื่อเกิดปัญหา ความวิตกกังวล ก็ต้องพยายามหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบว่าปัญหานั้นคืออะไร

ขั้นที่ 2 การค้นหาปัญหา (Problem finding) เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาแล้ว ในขั้นนี้จะพิจารณาถึงต้นเหตุและแนวทางที่เป็นไปได้โดยคิดถึงความเป็นไปได้หลายๆ แนวทางให้ได้มากที่สุด จากนั้นนำแนวทางทั้งหมดมาคัดเลือกหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดเพียง 1 หรือ 2 แนวทางแล้วตั้งเป็นประเด็นปัญหาเพื่อค้นหาวิธีการแก้ปัญหาต่อไป

ขั้นที่ 3 การค้นหาความคิด (Idea finding) เมื่อได้ประเด็นปัญหาแล้ว ในขั้นนี้จะเป็นการระดมความคิดเพื่อหาวิธีการที่จะแก้ปัญหาตามประเด็นที่ตั้งไว้ออกมาให้ได้มากที่สุดอย่างอิสระ โดยยังไม่มี การประเมินความเหมาะสมในขั้นนี้

ขั้นที่ 4 การค้นหาคำตอบ (Solution finding) ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการพิจารณาคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุดโดยการเริ่มจากการหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม แล้ว นำหลักเกณฑ์นั้นไปพิจารณาคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุด

ขั้นที่ 5 การค้นหาคำตอบที่เป็นที่ยอมรับ (Acceptance finding) ขั้นตอนนี้จะเป็นการนำเอากระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์สามารถนำไปใช้ได้จริง รวมทั้งการเผยแพร่ความคิดนั้นให้ผู้อื่นลองปฏิบัติเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ กล่าวได้ว่ากระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยเริ่มจากการรับรู้ถึงปัญหา มองเห็นและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วใช้ความคิดในการแก้ปัญหา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าในการทดสอบสมมติฐานจนสามารถค้นพบคำตอบอันเป็นที่ยอมรับ และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์เป็นการคิดอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมาย โดยเริ่มจากการค้นพบปัญหา พร้อมทั้งมีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น การตั้งสมมุติฐาน การทดสอบสมมุติ และผลที่ได้ รับผิดชอบต่อ การค้นพบสิ่งใหม่ๆ นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานที่ผ่านกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ซึ่งจะเป็นผลงานต่างๆ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ

1.7 ทักษะการคิดที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

มีการศึกษาถึงทักษะทางการคิดสร้างสรรค์ที่จะส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาที่น่าสนใจ ได้แก่

สแตนิช (ดิลก ดิลกานนท์. 2534: 31; อ้างอิงจาก Stanish. 1988: 19–21) ได้กล่าวถึงความสำคัญและลักษณะของสิ่งที่เอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยกำหนดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ได้ดังนี้

1. การจินตนาการทางภาพและภาษา (Visual and Semantic Imagery) ความคิดสร้างสรรค์ด้านนี้องค์ประกอบของกระบวนการทางสร้างสรรค์ และเป็นส่วนประกอบของจิตสำนึกแห่งการสร้างสรรค์ (Creative mind) ด้วย โดยเฉพาะในสภาวะสังคมปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารก็ยิ่งมีความจำเป็นนักเรียนต้องมีความสามารถในการรับรู้ และจินตนาการในข้อมูลข่าวสารนั้นอย่างถูกต้อง

2. การต่อเติมเสริมแต่ง (Embellishment or Elaboration) ซึ่งเป็นกระบวนการของความรู้สึกโดยสัญชาตญาณ (Intuitive Process) ผู้ที่มีความสามารถทางสร้างสรรค์อย่างสูงเท่านั้นที่จะแยกแยะความแตกต่างของการต่อเติมสร้างแต่งสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างมีคุณภาพ

3. การโยงความสัมพันธ์และการอุปมาอุปไมย (Associations and Analogies) เป็นความสามารถในการคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่จะประสมเข้าด้วยกันสามารถที่จะดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เป็นสิ่งใหม่ที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งความสามารถนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความสามารถทางสร้างสรรค์ของบุคคล

อัลบาโน (Alabano. 1987: Abstract) ได้ทำการทดลองฝึกความคิดสร้างสรรค์ภายใต้สมมติฐานว่า ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยทักษะทางสมอง 4 ประการ คือ

1. ทักษะด้านจินตนาการ (Imagery)
2. ทักษะด้านอุปมาอุปไมย (Analogy)
3. ทักษะด้านโยงความสัมพันธ์ (Association)
4. ทักษะการเปลี่ยนแปลงรูป

ได้ทดลองฝึกทักษะ 4 ประการนี้ กับกลุ่มตัวอย่างทหารสังกัดหน่วยสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ใน
 รัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา (U.S. Army Communication – Electronics Command) จำนวน 66 คน
 ใช้เวลาในการฝึก 20 ชั่วโมง โดยใช้แบบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ทั้งฉบับรูปภาพ และภาษา
 เป็นเครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ ผลการทดลองสรุปว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้น
 ในด้านความคล่อง ความยืดหยุ่น และความริเริ่ม

นอกจากนี้ อัลเบรชท์ (Albrecht, 1980: 13–14) ได้กล่าวถึงการคิดอย่างมีคุณภาพ
 ของมนุษย์ว่า ประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดตัดสินใจ ซึ่งการคิดอย่าง
 มีคุณภาพนี้ประกอบด้วยทักษะพื้นฐานทางการคิด 10 ประการ คือ

1. ความตั้งใจ (Concentration)
2. การสังเกต (Observation)
3. การจำ (Memory)
4. การใช้เหตุผล (Logical Reasoning)
5. การสรุปอ้างอิง (Inferences)
6. การตั้งสมมติฐาน (Forming Hypotheses)
7. การกำหนดทางเลือก (Generating Options)
8. การโยงความสัมพันธ์ระหว่างความคิด (Making Association between Ideas)
9. การกำหนดรูปแบบ (Recognizing Options)
10. การรับรู้และมิติสัมพันธ์ (Spatial and Kinesthetic Perception)

การฝึกคิดอย่างมีคุณภาพตามแนวคิดของอัลเบรชท์ก็ คือ การฝึกทักษะพื้นฐาน
 10 ประการนั่นเอง

สรุปได้ว่าการคิดที่ส่งเสริมความสามารถในความคิดสร้างสรรค์ คือ การคิดอย่างมี
 คุณภาพ รู้จักคิดแก้ปัญหา และตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ต้องมีทักษะพื้นฐานที่สำคัญ คือ ทักษะ
 ด้านการคิดและจินตนาการ ด้านอุปมาอุปไมย ด้านโยงความสัมพันธ์ ด้านการเปลี่ยนแปลงรูป ด้าน
 การรับรู้และมิติสัมพันธ์ ด้านการสังเกต การจำและการให้เหตุผล เป็นต้น

1.8 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน แต่มีระดับมากน้อยแตกต่างกันตาม
 ศักยภาพของ แต่ละบุคคล ฉะนั้น บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจึงมีลักษณะแตกต่างไปจากบุคคล
 อื่น นักจิตวิทยาและนักศึกษา ได้ศึกษาถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไว้ดังนี้

มาสโลว์ (อารี รังสินันท์. 2532: 60; อ้างอิงจาก Maslow. 1954) ได้สรุปผลการวิจัยพบว่าบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เหนือกว่าบุคคลอื่นทั่วไปจะมีลักษณะของผู้ที่มีความเป็นอิสระของตนเอง ไม่ขลาดกลัวต่อสิ่งที่ลึกซึ้ง และน่าสงสัย แต่กลับรู้สึกพึงพอใจและตื่นตัวที่จะเผชิญกับสิ่งเหล่านั้น

เกล (อารี รังสินันท์. 2532: 60; อ้างอิงจาก Gale. 1960) กล่าวว่า การแสดงของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างไปจากเด็กทั่วไปหรือแม้แต่ในกลุ่มของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์เองก็แสดงออกแตกต่างกัน บางคนกล้าที่จะแสดงออกอย่างอิสระไม่ต้องการสิ่งเร้าหรือแรงกระตุ้นจากบุคคลอื่นมากนักแต่บางคนต้องการบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง เพื่อเป็นแรงเสริมให้เกิดความเชื่อมั่น และกล้าแสดงออกเด็กส่วนใหญ่จะอยู่ในประเภทหลังนี้ และ มีส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตลอดชีวิต

ลูโก และเฮอร์ชีย์ (มุสตี ภูอินทร์. 2525: 71; อ้างอิงจาก Lugo; & Hershey. 1989) ได้รวบรวมลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไว้ดังนี้

1. ชอบสิ่งแปลกใหม่
2. มีความมั่นใจในตัวเอง
3. มีความเปิดกว้างที่จะเปิดรับสถานการณ์ใหม่
4. มีความอดทน
5. มีอารมณ์ขัน
6. ไม่ตั้งเครียด

ไรซ์ (Rice. 1970: 69) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีไหวพริบ
2. มีความสามารถในการประยุกต์ มีการตอบสนองที่แสดงออกถึงความคิดริเริ่ม
3. มีอิสระในการคิดและการแสดงออก
4. สนใจที่จะรับประสบการณ์ต่าง ๆ และสังเคราะห์สิ่งที่ได้พบ

อารี รังสินันท์ (2526: 63) ได้สรุปเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. อยากรู้อยากเห็นมีความกระหายใคร่รู้อยู่เป็นนิจ
2. ชอบเสาะแสวงหา ชอบสำรวจศึกษาค้นคว้าและทดลอง
3. ชอบซักถามและถามด้วยคำถามแปลกๆ
4. ช่างสงสัย มองสิ่งต่างๆ ด้วยความสนใจอยากรู้อยากเห็นอยู่เสมอ
5. ช่างสังเกต มองเห็นลักษณะที่แปลกผิดปกติหรือช่องว่างที่หดหายไปได้ง่าย และรวดเร็ว
6. ชอบแสดงออกมากกว่าเก็บกดถ้าสงสัยสิ่งใดจะถามหรือพยายามหาคำตอบโดย

ไม่รั้งรอ

7. มีอารมณ์ขันอยู่เสมอ มองสิ่งต่างๆ ในแง่มุมที่แปลก
8. สนุกสนานในการใช้ความคิด
9. มีสมาธิในสิ่งที่ตนสนใจ
- 10 สนใจสิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง
11. มีความเป็นตัวของตัวเองนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีผู้ให้แนวคิดในเรื่อง

พฤติกรรม หรือบุคลิกภาพของบุคคลสร้างสรรค์ในหลายแนวทาง ซึ่งสรุปได้ว่าบุคคลสร้าง สรรค์มีลักษณะดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2534: 15)

1. เป็นตัวของตัวเอง มีความอิสระ ไม่ชอบตามอย่างใคร ไม่ยอมคล้อยตามความคิดเห็นของคนอื่นอย่างง่ายดาย กล้าคิด กล้าแสดงออก ชอบแสดงความคิดเห็น ชอบคลุกคลีในสังคม ถือตัวเองเป็นศูนย์กลาง
  2. รักที่จะก้าวไปข้างหน้าเต็มใจทำงานหนัก อุทิศเวลาให้งาน มีความมานะบากบั่นที่จะทำงานยากและซับซ้อนให้สำเร็จจนได้ เปิดรับประสบการณ์อย่างไม่หลีกเลี่ยง มีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง มีความเต็มใจเสี่ยง อยากรู้อยากเห็น ตื่นตัวที่จะรับรู้ตลอดเวลา กระตือรือร้นขยันหมั่นเพียร มีแรงจูงใจสูง มีอัตตะมโนทัศน์สูง
  3. ไวต่อปัญหา รับรู้เร็วและง่าย มองการณ์ไกล มีความสามารถในการคิดหลายแง่มุมมีความสามารถในการแก้ปัญหา ใช้ความคิดอย่างคล่องแคล่ว
  4. มีความสามารถในการใช้สมาธิ มีความสามารถในการพิจารณาหรืออย่างถี่ถ้วน
  5. มีความคิดริเริ่ม ชอบคิด ชอบทำสิ่งที่ซับซ้อนและแปลกใหม่ ชอบความยุ่งยากซับซ้อน และสามารถใช้คำถามซักถามสิ่งที่ต้องการรู้
  6. ยอมรับในสิ่งที่ไม่แน่นอนและสิ่งที่เป็ข้อขัดแย้ง อดทนต่อสิ่งที่ยังไม่แน่ชัด ไม่ขลาดกลัวสิ่งที่ยังไม่ทราบ สิ่งที่ดีกลับและน่าสงสัย กลับรู้สึกพึงพอใจ และตื่นเต้นที่ จะเผชิญกับสิ่งเหล่านั้น
  7. มีความอดทนต่อความไม่เป็นระเบียบ ไม่ชอบทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ ไม่ค่อยมีความสม่ำเสมอและชอบถูกบังคับ
  8. มีอารมณ์ขัน ชอบเดินเล่นไปเรื่อยๆ มีจินตนาการ
- ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า บุคคลประเภทนี้ต้องมีพฤติกรรม รวมลักษณะนิสัย เป็นผู้ชอบทดลองสิ่งใหม่ๆ อยากรู้อยากเห็น ชอบการเปลี่ยนแปลง มีความกล้าชอบสิ่งที่ท้าทาย มีความเป็นตัวของตัวเองในการคิด ทำ แก้ปัญหาด้วยตนเอง รักความอิสระ มีความยืดหยุ่น ไม่ซ้ำแบบใคร ไม่คล้อยตามผู้อื่นง่ายๆ มีความกระตือรือร้น ตลอดจนมีอารมณ์ขันอีกด้วย

1.9 แนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมได้ด้วยการสอน การฝึกฝน อบรม การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ทอรัเรนซ์ (อารี พันธุ์ณี. 2537: 82 – 83; อ้างอิงจาก Torrance. 1959) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. การส่งเสริมให้เด็กถามและ ะให้ความสนใจต่อคำถาม และถามแปลก ๆ ของเด็ก และเขายังเน้นว่าพ่อแม่ หรือครูไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกแต่เพียงอย่างเดียว เพราะในการแก้ปัญหา แม้เด็กจะใช้วิธี เคาเสียบ้างก็ควรจะยอม แต่ควรจะกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ ค้นหาเพื่อพิสูจน์การเดา โดยใช้การสังเกตและประสบการณ์ของเด็กเอง

2. ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลกๆ ของเด็กด้วยใจเป็นกลาง เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องใด แม้จะเป็นความคิดที่ยังไม่เคยได้ยินมาก่อนผู้ใหญ่ก็อย่าเพิ่งตัดสินและวิตรอนความคิดนั้น แต่รับฟังไว้ก่อน

3. กระตุ้นหรือรับต่อคำถามที่แปลกๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวา หรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง

4. แสดงเน้นให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่า และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น จากภาพที่เด็กวาด อาจนำไปเป็นลายถ้วยชาม ภาชนะ เป็นภาพปฏิทิน บัตร ส .ค.ส. เป็นต้น ซึ่งจะ ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะคิดสร้างสรรค์ต่อไป

5. กระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรให้โอกาสและเตรียมการให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง และยกย่องเด็กที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูควรจะเป็นผู้ชี้แนะลดการอธิบายและบรรยายลง แต่เพิ่มให้นักเรียนมีส่วนร่วมริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น

6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ ค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยไม่ต้องใช้วิธีขูดขูดคะแนนหรือการสอบ เป็นต้น

7. พึงระลึกว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กจะต้องใช้เวลาพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

8. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเอง และยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกและมีคุณค่า

วรารักษ์ รักวิชัย (ม.ป.ป.: 49) ได้เสนอแนะบทบาทของครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ดังนี้

1. จัดกิจกรรมหรือบรรยากาศแบบเรียนปนเล่น
2. จัดบรรยากาศให้ห้องเรียนแบบอิสระ สบายๆ เป็นกันเอง
3. ยอมรับการแสดงออกของนักเรียนทุกคนด้วยความสนใจและกระตุ้นหรือรับ

4. ไม่กำหนดหรือจำกัดกิจกรรมในห้องเรียน
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้าทดลอง และหาคำตอบเอง
6. ไม่ชมเชยเด็ก ไม่ว่าจะเป็คำพูดหรือท่าทาง
7. ไม่ควรรีบแบบเรียนที่ตายตัว แนะนำให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี
8. คำถามที่ใช้ในห้องเรียนควรเป็นคำถามแบบเปิดกว้าง
9. สร้างบรรยากาศในการยอมรับความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับ

นักเรียน

10. พยายามสนับสนุนทางด้านความคิดที่กว้างและลึก
11. ให้เวลาแก่เด็กที่จะคิดค้น พัฒนาความคิดให้กว้างออกไปอีก
12. ปลุกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าของตัวเอง
13. ให้อิสระเสรีภาพในการแสดงออกของเด็ก

นอกจากครูจะจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กแล้ว การจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นบทบาทหนึ่งที่คุณต้องคำนึงถึงเป็นหลักการใหญ่ เฟรเดอริช (Froebel) ได้กล่าวถึงครูกับความคิดสร้างสรรค์ว่า ครูควรจะส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2522: 99)

เลิศ อานันท์ (2533: 83-84) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ว่า เด็กทุกคนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถ้าได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องและจะสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระโดยผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่อยู่รอบตัวของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ครู พ่อ แม่ และผู้เกี่ยวข้องกับเด็กจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง ค้นคว้าเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กสนใจ

ทอร์เรนซ์ (อาร์วี รังสินันท์, 2526: 137-141; อ้างอิงจาก Torrance, n.d.) ได้เสนอกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ความไม่สมบูรณ์ การเปิดกว้าง (Incompleteness Openness)
2. การสร้างหรือผลิตบางสิ่งบางอย่างขึ้นมาและการใช้ให้เป็นประโยชน์

(Producing Something and Using it)

3. การใช้คำถามเร้าให้เด็กคิด (Using Pupil Question)

จากแนวทางการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดต้องเน้นให้เด็กมีอิสระ สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นหรือเร้าความสนใจให้อยากค้นคว้าทดลอง ได้คิดจินตนาการและแก้ปัญหาอย่างกว้างขวาง ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของเด็ก จะช่วยให้เขาได้คิดสิ่งใหม่ๆ และสามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้าตามขีดความสามารถของเขา

1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

อิบาฮิม (วารงคณา กั้นประชา . 2548: 18; อ้างอิงจาก Ibrahim. 1998: 708) ได้ศึกษาความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์กับลักษณะพิเศษของเด็กชั้นมัธยมปลายในประเทศซาอุดีอาระเบีย ผลการศึกษาพบว่าลักษณะพิเศษมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดยืดหยุ่นอยู่ในระดับสูง

เคลลี่ (Kelly. 1983: 32–A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกตามแผนการเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยปรากฏว่า จากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้วยรูปภาพของ ทอร์เรนซ์ (Torrance Figural Test of Creative Thinking) ที่ใช้วัดก่อนฝึกและหลังฝึก เด็กที่เข้าร่วมในแผนการฝึกเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผน มีค่าเฉลี่ยของความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระบบ .05 แต่ค่าเฉลี่ยของความคิดคล่องแคล่ว และความคิดยืดหยุ่นไม่แตกต่างกัน

เบล (Bell. 1985: 275–2A) ได้ศึกษาการเล่าเรื่องของเด็กชายอายุ 6 – 7 ปี โดยจับคู่ระหว่างสติปัญญากับความสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การเรียบเรียงเรื่องราวที่เล่าและการจินตนาการเรื่องราวมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์

เฟดคูซาน (ประสาท อิศรปริดา . 2532: 17; อ้างอิงจาก Fedusan. 1985) ได้ทำการประเมินโครงการพิเศษสำหรับเด็กในเขตชนบทของรัฐเนบาสกาในโครงการดังกล่าว มีทั้งโปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเกรด 3 – 5 และมีโครงการกลวิธีที่ใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในรูปของการผสม ระหว่างวิธีการระดมกำลังสมอง วิธีซินเนคติกส์ การเสริมแรง รวมถึงการนำเด็กออกไปหาประสบการณ์นอกสถานที่ และนักวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายเพื่อให้เด็กเกิดแนวคิดใหม่ๆ แปลกๆ และกว้างไกล หลังจากทำการทดลองเก็บเด็กดังกล่าว รวม 5 สัปดาห์ แล้วประเมินผลพบว่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ก้าวหน้าขึ้นกว่าก่อนเริ่มโครงการ

งานวิจัยในประเทศ

ธนพร สมบูรณ์ธนาท (2529: 67–69) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มทดลอง ก . ให้เล่นกับเพื่อน กลุ่มทดลอง ข. ให้เล่นกับแม่ และกลุ่มควบคุมให้เล่นเอง โดยที่กลุ่มทดลองทั้ง 2กลุ่ม ได้เล่นกิจกรรม 5 ชุด คือ เล่นบล็อก เล่นดินเหนียว วาดภาพระบายสี เล่นกับกระดาษ และเล่นกับน้ำ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เล่นในกิจกรรมทั้ง 5 ให้เล่นเองตามปกติวิสัย ผลการทดลองพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มที่เล่นกับเพื่อน มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่เล่นกับแม่
2. นักเรียนกลุ่มที่เล่นกับเพื่อนมีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่เล่นเอง
3. นักเรียนกลุ่มที่เล่นกับแม่มีความคิดสร้างสรรค์กว่ากลุ่มที่เล่นเอง

เพียงจิต โรจน์ศุภรัตน์ (2531: 78–82) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูป เป็นรายบุคคลกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นเด็กเล็ก อายุ 5-6 ปี ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2531 จำนวนนักเรียน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดยใช้วิธีจับคู่คะแนน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการวาดรูปเป็นกลุ่ม และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการวาดรูป เป็นรายบุคคล ระยะเวลาในการศึกษา 10 สัปดาห์ละ 2 วัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มมี ความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดรูป เป็นรายบุคคล อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อนงค์ แสงเงิน (2533: 58–61) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสพ การณ์การเล่นสรรค์สร้างประกอบการใช้คำถามและการเล่นสรร ค์สร้าง แบบไม่ใช้คำถาม กลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 44 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสพการณ์เล่นสรรค์สร้างประกอบการใช้คำถามมี ความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น และแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสพก ารณ์การเล่นสรรค์สร้าง แบบไม่ใช้คำถามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิตินันท์ วิชิตชลชัย (2535: 86–88) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ ผู้ปกครอง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระ ในชีวิตประจำวัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดย ชุดส่งเสริมความรู้แก่ ผู้ปกครอง มีความคิดสร้า งสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระใน ชีวิตประจำวัน

สดใส ชะนะกุล (2538: 68–70) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ และการ รับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน และเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพในชั้นเรียนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนสาธิตอนุบาลลະອອຸທິສ จำนวน 30 คน กลุ่มทดลองได้รับ การจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนแบบปกติ ใช้เวลาใน การทดลอง 8 สัปดาห์ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาด ภาพในชั้นเรียนแบบปกติ

รูปทอง ศรีทองท่วม (2538: 72-74) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 60 คน การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะทางดนตรีกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถกระทำได้ ครูและผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญมากในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดจินตนาการอย่างเสรี ครูสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กโดยการจัดกิจกรรม กระตุ้นให้เด็กคิด และแสดงออกอย่างอิสระ ฝึกให้เด็กสังเกต ทดลองปฏิบัติ การสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความอบอุ่น การยอมรับ การไว้วางใจ การให้อิสระ ดังนั้นจึงควรจัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่ดีเหมาะสมเอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้มีการพัฒนาตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ

2.1 ความหมายของศิลปะ

มีนักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของศิลปะไว้ดังนี้

กูด (ศรีเพชร จันทราภิรมณ์. 2550: 28; อ้างอิงจาก Good. 1973: 38) กล่าวถึงศิลปะว่าเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อ ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ และการมีทักษะ เพื่อสร้างเป็นผลงาน

ปีเตอร์สัน (พินดา ชาติยามา 2544: 31; อ้างอิงจาก Peterson. 1958: 101) ได้กล่าวว่า ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งในการแสดงออกของเด็ก ซึ่งเด็กต้องการโอกาสที่จะได้แสดงออก อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก และความเข้าใจ รวมทั้งบุคลิกภาพและความอิสระของเด็ก ออกมาได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากประสบการณ์และจินตนาการของเด็กแต่ละคนนั่นเอง เช่นเดียวกับ เดอ ฟรานเชสโก (จารุณี เนตรบุตร. 2543: 11; อ้างอิงจาก De Francesco. 1958: 135) ที่ได้กล่าวถึงศิลปะว่าเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาสานต่อความเข้าใจพฤติกรรม และพัฒนาศักยภาพให้เกิดแก่เด็กได้ โดยอาศัยลักษณะธรรมชาติของเนื้อหาที่เปิดกว้างให้เด็กมีการแสดงออกอย่างเสรี ไม่มีเรื่องของความถูกผิดมาเป็นกฎเกณฑ์ต่อการทำงาน ทั้งประกอบด้วยลักษณะ เนื้อหาวิชาที่มีความยืดหยุ่นสูง มีกิจกรรมหลายรูปแบบ และไม่มีคำตอบจำกัดตายตัว ดังนั้นศิลปะจึงสามารถตอบสนองการแสดงออกของเด็กทุกเพศทุกวัย

อารี สุทธิพันธ์ (2528: 21) ได้ให้ความหมายของศิลปะว่า เป็นการรู้จักและเข้าใจ ถ่ายทอดธรรมชาติที่มองเห็นด้วยจินตนาการและ ความคิดสร้างสรรค์ โดยการเข้าใจเลือกวัสดุที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงใหม่ ความรู้สึกครั้งแรกที่มนุษย์ได้รับจากการเห็นผลงานศิลปะนั้นคือ ความแปลกใหม่ของรูปทรง ต่อไปจึงรู้สึกสนใจว่ารูปทรงนั้นๆ ทำด้วยอะไร มีเรื่องอะไร ทำเพื่อใคร ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เป็นเหมือนแรงกระตุ้นให้บังเกิดความนิยมชมชื่นในศิลปะนั้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กิติมา อมรทัต (2530: 18) ที่ได้กล่าวถึงศิลปะว่า เป็นการพยายามที่จะสร้างสรรค์รูปลักษณ์ ความพึงพอใจขึ้นมา และรูปลักษณ์นั้นก่อให้เกิดอารมณ์รู้สึกในความงาม อารมณ์รู้สึกในความงามนั้นจะเป็นที่พึงพอใจได้ก็ต่อเมื่อประสาทสัมผัสของเรา รู้สึกชื่นชมในเอกภาพหรือความผสมกลมกลืนกันในความสัมพันธ์ อันมีระเบียบแบบแผน

ต่อมากมล เวียสุวรรณ (2541: 14) ได้กล่าวถึงศิลปะว่า เป็นกิจการที่มนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์แสดงออกจากความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์จากมโนภาพที่ได้จากความจริงหรือจินตนาการที่คิดเพื่อฝันขึ้น โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจอุดมการณ์นั้น งานศิลปะที่มีคุณค่าจึงสร้างสรรค์ขึ้นจากการแก้ปัญหาที่ต้องใช้ปัญญาอันสูงส่งจนมีความเชื่อกันว่า มนุษย์เท่านั้นเป็นผู้มีสติปัญญาจนถึงขั้นที่สามารถจะแก้ปัญหาสร้างสรรค์งานศิลปะได้ ทั้งนี้เพราะว่ามนุษย์สามารถปรับปรุงเพื่อแก้ปัญหาในด้านต่างๆ เช่น การใช้วัสดุ และเครื่องมือ การสร้างสรรค์ให้มีคุณค่าทางความงาม

ส่วน วิรุณ ตั้งเจริญ (2527: 225) ได้กล่าวถึงศิลปะที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กว่า เป็นสิ่งที่เด็กได้แสดง ออกตามสภาพความสนใจ การรับรู้และความพร้อมของเด็กแต่ละคน โดยที่การแสดงออกนั้นจะแสดงออกด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง ผ่านวัสดุที่เหมาะสม และปรากฏเป็นผลงานศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยประสาทตา ตลอดจนศิลปะนั้นยังเป็นการแสดงออกของเด็กที่ซื่อบริสุทธิ์ ใจจริงใจ น่ารัก และไร้เดียงสา ผลงานศิลปะของเด็กจึงมีคุณค่าเพราะเกิดจากการแสดงออกที่ ปราศจากเล่ห์เหลี่ยม มารยาสาใดๆ (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2529: 47)

จากข้อความที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ศิลปะนั้นเป็นสิ่งที่เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ จนเกิดความเข้าใจในธรรมชาติที่แวดล้อมรวมถึงการคิดฝันจินตนาการ มีการแสดงออกโดยใช้การถ่ายทอดผลงานเป็นสื่อกลางเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ ทั้งนี้ยังเป็นการสื่อสารความคิด ความรู้สึกต่างๆ ที่เด็กได้เห็น ได้รับรู้ โดยการใช้จินตนาการ การสังเกต

2.2 ความสำคัญของศิลปะ

เด็กปฐมวัยที่มีช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี นั้นนับได้ว่าเป็นวัยที่สมองกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว สมองที่จะได้รับการส่งเสริมให้เจริญงอกงามในด้านความคิด(นิตยา ภัทสรศิริ. 2523: 3) นักการศึกษาที่มีความเชื่อว่าเป็นธรรมชาติและปรากฏอยู่ในตัวเด็ก เช่น มีความสนใจใคร่รู้ต่อวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การสัมผัสจับต้องด้วยความสนใจ การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสนุกสนานนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสมอง (มานพ ถนอมศรี. 2534: 4) ซึ่งจะพบว่าสมองนั้นมีกลไกในการทำงานแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ สมองซีกซ้ายและซีกขวา สมองซีกซ้ายจะมีความถนัดในเรื่องของการใช้เหตุผล ในขณะที่เดียวกันสมองซีกขวาก็จะถนัดในเรื่องการรับรู้ความรู้สึกที่สัมผัสได้จากสิ่งต่าง ๆ การปลูกฝังให้เด็กได้มีโอกาสใช้สมองซีกขวาดังแต่ระดับปฐมวัยจะช่วยให้สมองซีกขวาเกิดการพัฒนาคืบคลานไปกับสมองซีกซ้าย ดังนั้นจึงได้มีการนำกิจกรรมศิลปะมาใช้ในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก เพราะกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมธรรมชาติของเด็กที่มุ่งเน้นพัฒนาสมองซีกขวา (พีระพงษ์ กุลพิศาล . 2536: 7-10) ตลอดจนความสำคัญของศิลปะที่มีผลต่อการพัฒนาทั้งทางสติปัญญาและทักษะด้านต่าง ๆ (สันติ อิศโรจรกุล. 2521)

ส่วนโอภาส บุญครองสุข (2535: 89) ได้กล่าวถึง ความสำคัญในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ทางศิลปะให้กับเด็ก คือ การพัฒนาให้เกิดความงอกงามทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งในการจัดกิจกรรมศิลปะนั้นควรเน้นการพัฒนาประสาทสัมผัสทั้ง 5 และควรเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กได้คิด ตลอดจนการลงมือปฏิบัติ (สัตยา สายเชื้อ . 2541: 38) ซึ่ง เยาวพา เดชะคุปต์ (2525: 136) ได้มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า เด็กได้ มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการคิด การใช้จินตนาการ การสังเกตเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเอง และผู้อื่น รวมถึงการพัฒนาความเชื่อมั่นเกี่ยวกับตนเองในการเลือกใช้วัสดุต่างๆ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือ ความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สี และมีโอกาสพัฒนาทักษะพื้นฐานในการอ่าน พัฒนาทักษะทางสังคม จากการแบ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลทำความสะอาดอุปกรณ์

สำหรับลลิตพรรณ ทองงาม(2539: 12-24) ได้กล่าวถึงความสำคัญของศิลปะที่สามารถช่วยพัฒนาเด็กได้หลายด้าน เช่น

1. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้าน อารมณ์ การวาดเขียนช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ดีขึ้น ระดับของพัฒนาการจะขึ้นอยู่กับการแสดงออกมาจากรูปภาพซึ่งเป็นงานของเด็ก ระดับของการแสดงตัวตนจะมีตั้งแต่การพู่ ฒนาการขั้นต่ำซึ่งเด็กวาดรูปซ้ำ ๆ ออกมาเป็นพิมพ์เดียวกันหมด จนกระทั่งถึงพัฒนาการขั้นสูง ซึ่งเด็กจะวาดภาพอย่างมีความหมายและมีความสำคัญต่อตัวเขาเอง โดยเฉพาะเด็กเล็กเริ่มวาดรูปตนเองได้สำเร็จ จุดนี้เองที่เด็กปล่อยอารมณ์ได้ดีที่สุด

2. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเราสามารถสังเกตเห็นได้จาก พัฒนาการของการรู้จักตนเองและสภาพแวดล้อม ความรู้ต่างๆ ที่เด็กนำมาใช้ในขณะวาดรูป จะชี้ให้เห็นระดับของสติปัญญาของเด็ก ดังนั้นภาพวาดของเด็กจึงเป็นเครื่องชี้ระดับของความสามารถทางสมองหรือสติปัญญาของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยที่เด็กยังไม่สามารถใช้คำพูดในการสื่อสารได้ คล่องแคล่วนัก แต่มิได้หมายถึงว่าทุกคนสามารถวัดระดับความสามารถทางสติปัญญาของเด็กได้จากการพิจารณาภาพวาดของเด็กแต่เพียงอย่างเดียว ครูที่มีความถึถ้วนจะพิจารณาภาพของเด็ก ๆ พร้อมทั้งทำความเข้าใจในปัญหาที่เด็กแก้ไม่ได้ด้วยตนเอง และช่วยให้เด็กพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีความหมายกับภาพวาด ช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ทางการมองเห็น ทางความคิด เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก โดยการชี้ให้เด็กเห็นถึงความแตกต่างของสภาพแวดล้อมที่ได้เห็นโดยการสัมผัส สังเกต เป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ และพัฒนาการทางสติปัญญาให้มีความสมดุลกัน

3. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านกายภาพ (ทางกาย) พัฒนาการทางกายภาพในงานของนักเรียนจะสังเกตได้จากความสัมพันธ์ของการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อ นี้อมือ การควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การควบคุมกล้ามเนื้อมือและตาในการลากเส้นตลอดจนการฝึกทักษะต่าง ๆ ในกิจกรรมทางศิลปะ เช่น การพิมพ์ การตัด ปะ ตัด ความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพสามารถเห็นได้ง่ายในเด็กวัยเริ่มขีดเขียน จากเด็กเล็กที่ลากเส้นแบบสะเปะสะปะ มาเป็น การลากเส้นที่มีความแน่นอน และมีพัฒนาการการทำงานอย่าง มีเป้าหมายมีขั้นตอนในการทำงาน และใช้เวลาอย่างต่อเนื่องได้ ครูควรจัดกิจกรรมที่ใช้ความคิด มือ และตาเพื่อจะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการทางการเคลื่อนไหวได้ดียิ่งขึ้น

4. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางการรับรู้ ความเจริญเติบโตและการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัสเป็นส่วนสำคัญของประสบการณ์ทางศิลปะ โดยครูเป็นผู้ส่งเสริมการรับรู้ สร้างประสบการณ์ทางการเห็น ฝึกการสังเกต ฝึกความละเอียดอ่อน ควรจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นสามารถสังเกตได้ในการที่เด็กได้รับป ระสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างหลากหลาย สังเกตโดยใช้สายตา สามารถแยกแยะสี รูป และพื้นผิวและเทคนิควิธีในการระบายสีซึ่งเป็นพัฒนาการในขั้นต้นๆ จะชี้ให้เห็นว่าเด็กชอบใช้สีและจำสีต่างๆ แล้วพัฒนาสูงขึ้น เด็กจะมีความสนใจถึงความเกี่ยวข้องของสี แสงเงาด้านความรู้สึกเกี่ยวกับการสัมผัสวัตถุ เช่น การนวดดินเหนียวและการสัมผัสความหมายละเอียดในการปั้นรูปและความเพลิดเพลินพอใจในพื้นที่ผิวของวัสดุต่างๆ และในคุณภาพของความหยาบละเอียดของเนื้อ วัตถุในรูปแบบงานศิลปะ

5. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านสังคม พัฒนาการทางสังคมของเด็กจะเห็นได้จาก ความพยายามในการสร้างสรรค์ของเด็ก ภาพเขียนและภาพวาดต่างๆ จะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึง ความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อประสบการณ์ของตนเองและผู้อื่น เด็กเล็ก ๆ จะเริ่มวาดรูปคนไว้ในภาพ ท้นที่ที่พื้นกระดาษขีดเขียนแบบสะเปะสะปะ และสิ่งแรกที่เด็กวาดแล้วมีผู้ดูออกกว่าเด็กวาดอะไรนั่นก็คือรูปคน เมื่อเด็กโตขึ้นงานศิลปะจะสะท้อนถึงความเข้าใจความรู้สึกที่เด็กมีต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมของเขา เมื่อเด็กมีพัฒนาการทางด้านความเข้าใจผู้คนรอบข้างมากขึ้น และเข้าใจถึงอิทธิพลของคนที่มีต่อชีวิต ของเขา เรื่องราวที่เด็กจะวาดรูปไว้ในงานศิลปะก็คือสิ่งเหล่านี้

6. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านสุนทรียะ ผลงานในเชิงสร้างสรรค์ของเด็กตามความ เจริญเติบโตทางความงาม(สุนทรียะ) จะสังเกตเห็นได้จากความสามารถในการบูรณาการ ประสบการณ์ ความชำนาญหรือการใช้ทักษะต่างๆ โดยแสดงออกมาเป็นภาพของผลงานเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเด็กจะ แสดงออกโดยการวาดภาพแสดงความคิดความรู้สึกโดยใช้เส้นสี และพื้นผิวอย่างผสมกลมกลืนเป็น สัดส่วน เด็กเล็กๆ จะจัดภาพตามสัญชาตญาณในขณะที่นักเรียนระดับมัธยมจะผลิตผลงานกับการจัด ภาพตามความรู้ที่มีอยู่ อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ในงานศิลปะแต่ละชนิดจะมีคุณสมบัติทางความงามต่างกัน

7. ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ นั้นเริ่มมีมาตั้งแต่เด็กๆ เริ่มขีดเขียน เด็กจะขีดรูปต่าง จากความคิดของตนเองและมีลักษณะเป็นหนึ่ง เดียว ซึ่งไม่มีใครเหมือน จากการขีดเขียนแบบง่ายๆ ไปสู่ผลงานที่ซับซ้อนสร้างสรรค์จะมีขั้นตอนต่างๆ คั่นอยู่มากมายในภาพวาดภาพเขียนของเด็ก เราจะเห็นพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์จาก จินตนาการและความเป็นตัวของตัวเองในงานของเด็ก เด็กไม่จำเป็นต้องคล่องแคล่วเชี่ยวชาญหรือชำนาญ ชำนาญในการทำผลงาน แต่ ในรูปแบบของการสร้างสรรค์ เด็กต้องมีอิสระทางอารมณ์ มีอิสระที่จะ สำรวจและทดลอง มีอิสระที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งในการใช้วัสดุและเรื่องราวในการ วาดภาพงานศิลปะทุกชิ้นที่เป็นผลงานของเด็ก ถือว่าเป็นประสบการณ์การทำงานเชิงสร้างสรรค์ใน ตัวเองทั้งสิ้น

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ศิลปะนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งใน การพัฒนาความสามารถด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันอยู่ภายในตัวเด็ก เด็กได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการคิด การใช้ จินตนาการ การสังเกตเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเอง และผู้อื่น รวมถึงการพัฒนาความเชื่อมั่น เกี่ยวกับตนเองในการเลือกใช้วัสดุต่างๆ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือ ความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา

2.3 พัฒนาการทางศิลปะ

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540: 232) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะว่า เป็นการพัฒนาทั้งทางด้านความคิดและทักษะควบคู่กันไป พัฒนาการทางศิลปะของเด็กมีความพิเศษกว่าผู้ใหญ่ในเรื่องของความสามารถทางกายด้านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว รวมทั้งความสามารถด้านสมองเชิงสร้างสรรค์และแสดงออกทางจินตนาการซึ่งมีค่าต่อ พัฒนาการทางอารมณ์ จิตใจ และความคิดในเชิงบวก ส่วนพีระพงษ์ กุลพิศาล (2531: 29,32) ได้กล่าวไว้ว่า พัฒนาการทางศิลปะ หมายถึง กระบวนการแสดงออกทางศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะของเด็กซึ่งปรากฏอยู่ในผลงานจากวัยหนึ่งไปสู่อีกวัยหนึ่งอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาการดังกล่าวจะดำเนิน ไปช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเข้าใจและความสามารถทางศิลปะ ประกอบกับสิ่งแวดล้อมและแรงจูงใจของแต่ละคน ดังจะเห็นได้จากพัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็กนั้นจะเริ่มต้นจากการเขียนภาพเป็นเส้นขยุกขยิกขาดการควบคุม จนต่อมากสามารถที่จะลากเส้นตรงได้ เพราะกล้ามเนื้อแขนและมือได้รับการควบคุมดีขึ้น จากกระบวนการแสดงออกทางศิลปะของเด็กช่วงวัยหนึ่งไปสู่อีกวัยหนึ่งนั้น เด็กจะเพิ่มการรับรู้ต่อโลกภายนอก มีความมั่นใจในการขีดเขียนและสร้างสรรค์ศิลปะอย่างมีชีวิตจิตใจต่อมาเด็กจะเริ่มสำรวจตรวจสอบทั้งสิ่งแวดล้อมและตรวจสอบผลงานศิลปะ ของตนเอง มีความสุขที่ได้แสดง ออก เริ่มสังเกตรูปร่างของสิ่ง ต่าง ๆ บนภาพเขียน รู้จักพูดคุย เกี่ยวกับภาพเขียนและตั้งชื่อภาพ ซึ่งวัยนี้ถือว่าเป็นวัยที่แสดงให้เห็นถึงจินตนาการของเด็ก(วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539: 7)

จากการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ไส้ผู้ทำการค้นคว้าและศึกษาวิจัยไว้หลายท่าน ผู้ที่ทำไว้อย่างละเอียดจนเป็นหลักของการศึกษาทางด้านนี้ คือ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1957: 86) ได้ทำการศึกษาขั้นพัฒนาการของเด็กตะวันตก ด้วยการเก็บผลงานของเด็กในวัยต่างๆ มาศึกษาวิเคราะห์แยกขั้นพัฒนาการทางศิลปะและได้ แบ่งขั้นไว้ทั้งหมด 5 ขั้น ทั้งนี้จะขอล่าวเพียง 2 ขั้นที่มี

ความเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) ในขั้นนี้เด็กมีอายุประมาณ 2 – 4 ปี เป็นเด็กวัยก่อนเข้าเรียน เด็กสนุกอยู่กับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อในขั้นนี้ยังแบ่งเป็นขั้นย่อยๆ อีก 4 ระยะ ดังนี้

1. Disordered Scribbling หมายถึง การขีดเขียนที่ไม่เป็นระเบียบการลากเส้นของเด็กจะยุ่งเหยิงสับสนโดยไม่คำนึงว่าเป็นรูปอะไรทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่าการควบคุมทางกล้ามเนื้อของเด็กยังไม่เจริญพอ จึงยังไม่สามารถบังคับมือให้เป็นไปตามต้องการได้

2. Longitudinal , or Controlled Scribbling หมายถึง ระยะที่เด็กขีดเขียนเส้นนอนยาวๆ ได้ เป็นขั้นที่พัฒนามากว่าขั้นที่ขีดเขียนไม่เป็นระเบียบ

3. Circular Scribbling หมายถึง ขั้นที่เด็กสามารถขีดเขียนได้เป็นวงกลม เด็กเคลื่อนไหวได้ทั้งแขนแล้ว แสดงว่ากล้ามเนื้อเริ่มแข็งแรงขึ้นจากกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าในระยะนี้ - 3 ของขั้นขีดเขียนนี้เป็นขั้นของการขีดเขียนที่ควบคุมได้ (Controlled Scribbling) ซึ่งเป็นขั้นพัฒนาการที่สำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าเด็กได้ค้นพบ ได้มองเห็น และเริ่มมีการควบคุม การขีดเขียนได้ เด็กจะเริ่มสนุกสนานกับการควบคุมกล้ามเนื้อให้ขีดเขียนเป็นเส้นต่างๆ ทั้งในแนวตั้ง , แนวนอน , วงกลม หรือ ขยุกขยิก (ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล, 2533: 61)

4. Naming Scribbling หมายถึง ระยะที่เด็กเขียนอะไรลงไปแล้วก็ให้ชื่อว่าสิ่งที่เด็กเขียนนั้นชื่ออะไร คืออะไร เด็กเริ่มใช้ความคิดคำนึงในขณะที่เขียนภาพวัตถุ สัตว์หรือคน สิ่งที่เด็กเขียนจะไม่ใช่ภาพที่ถูกต้องหรือมีรูปร่างในสายตาของผู้ใหญ่ แต่จะมีความหมายสำหรับเด็ก เด็กจะพอใจและสนุกสนานกับสิ่งที่เขาเขียนขึ้น ขั้นนี้จะเป็นขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อในการวาดภาพของเด็กต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย ขั้นก่อนสัญลักษณ์(Pre - Schematic Stage) ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 4 - 7 ปี เป็นขั้นเริ่มต้นของการแสดงออกที่มีความหมายภาพสิ่งของสิ่งเดียวกัน เด็กอาจจะเขียนได้หลายๆ แบบ ตัวอย่างเช่น ภาพคน que เด็กเขียนวันหนึ่ง อาจจะเหมือนภาพที่เขียนไว้ในวันต่อไป ซึ่งภาพที่เด็กเขียนอาจจะไม่ครบถ้วนตามที่เขารู้ แสดงว่าในระยะนี้โลกที่เด็กเห็นหรือ รู้แตกต่างจากโลกที่เขียนภาพลักษณะที่เด็กเขียนภาพในขั้นนี้ อาจสังเกตได้ง่ายจากส่วนประกอบภายในภาพ 4 อย่าง เช่น

1. เด็กจะเขียนภาพคนโดยใช้วงกลมเป็นสัญลักษณ์ของหัว มีเส้นตรงยาว ๆ แทนแขนขา ลำตัว ยังไม่มีรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับหน้าตา มีแต่เส้นที่แทนสัญลักษณ์ของส่วนนั้นๆ เท่านั้น

2. สีที่เด็กใช้ ในขั้นนี้การใช้สีของเด็กจะไม่เป็นไปตามธรรมชาติสีที่เด็ก ใช้เขียนภาพกับสีที่เด็กเห็นจริง ๆ จะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะเด็กใช้สีตามอารมณ์แล้วแต่ว่าสีไหนจะสะดุดตาหรือเด็กชอบสีไหนเป็นพิเศษก็จะใช้สีนั้น ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง

3. ดูจากช่องว่างหรือช่องไฟในแผ่นกระดาษที่เด็กเขียน เด็กยังไม่เข้าใจว่าควรจะเขียนรูปตรงไหนจึงจะเหมาะ ขนาดเท่าใดจึงจะเหมาะ แต่จะวางลงไปโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ตรงไหนมีช่องว่างเด็กก็จะเขียนสิ่งต่างๆ ลงไป

4. การออกแบบ ในขั้นนี้เด็กยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบดังนั้น ภาพที่เด็กเขียนจึงไม่มีอะไรแสดงถึงการออกแบบ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 117-118) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะว่า การกำหนดอายุเพื่อกล่าวถึงระดับขั้นพัฒนาการทางศิลปะในที่นี้ เป็นการกำหนดขึ้นโดยประมาณเท่านั้น เพราะจริงๆ แล้ว เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการแตกต่างกันช้าหรือเร็วไม่เท่ากัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น สภาพพัฒนาการทางร่างกาย สภาพการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม ฯลฯ โดยสภาพ

ส่วนรวมแล้วเด็กปฐมวัยนี้จะสนุกสนานกับกิจกรรมทางศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเขียนภาพ หรือ การได้ปั้นขี้ดินน้ำมัน สนุกสนานเหมือนกับการได้เล่น ซึ่งธรรมชาติของเด็กก็เหมือนกับสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ถ้าขาดการสนับสนุนเสริมสร้างแล้ว จะไม่เจริญเติบโตเบ่งบานเต็มที่ เพราะเด็กต้องการสิ่งแวดล้อมมาเป็นเครื่องกำเนิดความเจริญเติบโตเพื่อความขึ้นบานของชีวิต พัฒนาการทางศิลปะของเด็กก็เช่นเดียวกันถ้าขาดการเสริมสร้างสนับสนุนที่ถูกต้องแล้ว เด็กก็จะไม่พัฒนาไปอย่างเต็มที่ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2521)

สรุปได้ว่าพัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัยนั้น เป็นการพัฒนาที่มีลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคนแต่ละช่วงวัยที่มีการพัฒนาทั้งทางด้านความคิด จินตนาการ และทักษะทางด้านประสาทสัมผัส เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการแตกต่างกันช้าหรือเร็วไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น สภาพพัฒนาการทางร่างกาย สภาพการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม ฯลฯ โดยสภาพส่วนรวมแล้วเด็กปฐมวัยนี้จะสนุกสนานกับกิจกรรมทางศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเขียนภาพ หรือ การได้ปั้นขี้ดินน้ำมัน สนุกสนานเหมือนกับการได้เล่น ซึ่งธรรมชาติของเด็กก็ เหมือนกับสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ถ้าขาดการสนับสนุนเสริมสร้างแล้ว จะไม่เจริญเติบโตเบ่งบานเต็มที่

2.4 การจัดกิจกรรมทางศิลปะ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมทางศิลปะไว้ดังนี้

พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529: 24) กล่าวว่า กิจกรรมทางศิลปะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อและตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ และส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ การรู้จักทำงานด้วยตนเอง ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งความคิดและการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะและนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านต่อไป ส่วน จารุณี เนตรบุตร (2543: 9) ได้กล่าวว่า กิจกรรมทางศิลปะ คือ วิธีการหนึ่งที่จะพัฒนาศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ในทำนองเดียวกันการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ เพื่อเป็นแนวทางต่อวิธีพัฒนาศักยภาพให้เกิดขึ้นได้นี้ จะพบว่าพฤติกรรมการใช้สติปัญญาและความคิดของมนุษย์ได้ถูกพัฒนาควบคู่พร้อม ๆ ไปด้วยการเจริญเติบโต สำหรับยาวพา เดชะคุปต์ (2525: 138) ได้กล่าวว่า ในการเตรียมกิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมให้กับเด็ก ควรคำนึงว่าเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเป็นอิสระในการทดลอง ค้นคว้า และสามารถสื่อสาร สิ่งที่เขาทดลองกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรูปทรง และสี ซึ่งเป็นพื้นฐานต่อการเตรียมความพร้อมในการอ่าน และยังได้มีโอกาสพัฒนาทางสังคมจากการแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หมุนเวียนกันรับผิดชอบในการใช้และเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนละออ ชูติกร (2529: 105) กล่าวถึงกิจกรรมสร้างสรรค์ว่า เป็นกิจกรรมที่เด็กจะได้พัฒนาไปทุก ๆ ด้าน ทั้งทักษะมือ

พัฒนากล้ามเนื้อ ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ เช่น วาดภาพด้วยสีเทียน การปั้นดินน้ำมัน การเล่นสี การพับฉีกปะกระดาษ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ ตามที่ กรมวิชาการ(2540: 15) ได้กล่าวถึง กิจกรรมสร้างสรรค์ ว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่างๆ เป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัด ปะ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่ ฯลฯ การทำกิจกรรมเหล่านี้จะเน้นที่กระบวนการทำงาน มากกว่าผลงาน ครูควรจัดกิจกรรมดังกล่าวทุกวัน และเลือกจัดตามความเหมาะสม ส่วนพีระพงษ์ กุลพิศาล (2532: 105) ได้กล่าวถึง กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะไว้ว่า ในการเรียนรู้โลกภายนอกด้วยประสาทสัมผัส (Sences Perception) เป็นธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กอยู่แล้ว และกิจกรรมศิลปะ เป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่ฝึกให้เด็กรู้จักนำเอาธรรมชาติของตน เองที่มีอยู่ มาใช้เก็บเกี่ยวความรู้ต่างๆ ที่อยู่รอบตัว โดยเฉพาะความรู้ อันจะเป็นพื้นฐานพัฒนาวุฒิภาวะทางสุนทรียภาพให้แก่ตน นอกจากนี้ ระหว่างการแสดงออกทางศิลปะ เด็กยังได้รับประสบการณ์ที่นอกเหนือไปจากประสบการณ์ทางสุนทรียภาพอีกมากมาย อาจจะเรียกว่าเป็นประสบการณ์หรือความรู้ที่ได้จากศิลปะทางอ้อมก็ได้ ได้แก่ ประสบการณ์ทางสังคม การเจริญเติบโตทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็ก

ฮิลเดเบรนต์ (วารสาร นาคะศิริ . 2546: 24; อ้างอิงจาก Hildebrand. 1975: 228-229) ได้กล่าวว่ากิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็น การจัดป ระสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะไว้ 10 ข้อ ดังนี้

1. เน้นกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานที่เด็กทำ
2. สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบหรือวาดภาพระบายสีจากภาพในสมุดวาดภาพ เพราะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ
3. ชื่นชมในผลงานและความก้าวหน้าของเด็ก
4. วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่างๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
5. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
6. หลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า “ กำลังทำอะไรอยู่ ” หรือ “ เดาว่าสิ่งที่เด็กทำคืออะไร ”
7. ฝึกฝนและแนะนำให้เด็กลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักการแสดงออกและมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยต้องคำนึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย
8. ให้คิดว่ากิจกรรมทางด้านศิลปะมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียนและอ่าน
9. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างแก่เด็ก
10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยศิลปะให้แก่เด็ก

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นกิจกรรมที่ช่วยในการผ่อนคลาย ความเครียดทางอารมณ์ ช่วยส่งเสริมกล้ามเนื้อและตาให้สัมพันธ์กัน ตลอดจนเป็นกิจกรรมที่เปิด โอกาสให้เด็กได้ทดลอง ค้นคว้า สำรวจและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ ให้กับเด็กได้ต่อไป

2.5 หลักการจัดกิจกรรมทางศิลปะ

กรมวิชาการ(2542: 23) กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเด็กในวัยแรกเกิดถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทาง ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ให้กับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน

ดังนั้นการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา จึงควรยึดหลักการดังนี้

1. กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสนใจและความต้องการ ของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ
2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม
3. กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุล คือ มีทั้งกิจกรรมให้ห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม
4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการ และความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

5. กิจกรรมที่จะควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ และผู้ใหญ่

สัญญาลักษณ์ สุวรรณศรี (2533: 15) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมทางศิลปะว่า ในการจัด กิจกรรมศิลปะให้กับเด็ก ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยใช้กิจกรรมให้สอดคล้องกับ พัฒนาการทางศิลปะของเด็ก การเลือกกิจกรรม ควรเลือกกิจกรรมที่ช่วยฝึกให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต คิดหาเหตุผล ฝึกการสร้างสรรค์ ฝึกลักษณะ ะนิสัย ฝึกความพร้อมในการเรียนและช่วยให้เด็กได้ พัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน

วารามรณ์ รักวิจัย (2525: 62) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ว่า การจัด กิจกรรมสร้างสรรค์เหมือนกับการจัดกิจกรรมทั่วไป แตกต่างตรงที่ว่ากิจกรรมสร้างสรรค์นั้น เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ เพื่อจะฝึกเด็กได้แสดงออกอย่างผู้มีลักษณะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรม ที่ไม่มีการบังคับให้เด็กทำ แต่เป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถจะทำได้เมื่อตนเกิดความต้องการ พอใจ และสนใจกิจกรรมซ้ากันบ่อยๆ หลังจากกา รทำกิจกรรมนั้นแล้ว ครูควรจะสอบถามเด็กว่าเด็ก ได้รับ ความพอใจและสนุกสนานเพียงใด มีอะไรควรแก้ไขหรือไม่ เพื่อจะเป็นแนวทางในการจัด กิจกรรมอื่นๆ ต่อไป โดยที่ครูต้องยอมรับฟังจุดบกพร่องเมื่อเด็กเสนอแนะสิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรม อย่าได้หวังว่าเด็กจะทำงานหรือผลผลิตออก งามอย่างสวยงาม เช่น กิจกรรมในเรื่องศิลปะ ก็ไม่ควรจะ ชักถามว่านี่วาดภาพอะไร ทำอะไรออกมาอย่างนี้ เพราะการถามบางครั้งถ้าเด็กไม่สามารถจะให้ คำตอบได้ จะเป็นสาเหตุที่บั่นทอนในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ได้เวลาเด็กเสนอผลงาน ครูจะต้อง ให้ความสนใจส่งเสริมให้กำลังใจแก่เด็ก และแนะนำ สอดแทรกความคิดที่จะต่อเนื่องที่จะทำให้เด็กได้ ใช้ความคิด และความรู้ในงานสร้างสรรค์ต่อไป

สำหรับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526: 29-31) ได้กล่าวถึงกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะไว้ ดังนี้

1. การปูพื้นฐานให้เด็กมองเห็นความสวยงามทางศิลปะ
  - ฝึกสังเกตรูปทรงรอบๆ ตัว
  - ให้เด็กสัมผัสสิ่งต่างๆ ที่มีรูปร่างเหมือนกัน แตกต่างกันและคล้ายกัน
  - ให้เด็กช่วยกันจัดแจกัน
  - เด็กช่วยกันจัดมุมห้องให้สวยงาม
  - เด็กและครูช่วยกันจัดหาสิ่งประดิษฐ์สำเร็จรูปมาตกแต่งห้อง
  - เด็กและครูช่วยกันสะสมภาพต่างๆ ที่มีรูปร่างและเส้นที่สวยงาม เพื่อใช้ตกแต่งห้อง

หรือเพื่อไว้ให้เด็กดูตามใจชอบ

- ให้เด็กได้มีโอกาสไปชมการแสดงภาพเขียน หรือสิ่งประดิษฐ์ของเด็กวัยต่างๆ บ้าง

ถ้าสามารถทำได้

2. การวาดภาพระบายสี

- ให้เด็กวาดภาพโดยเสรี ด้วยดินสอสี สีเทียน หรือดินสอดำ แล้วให้เล่าเรื่องราว จากภาพที่เขียน
- ให้ป้ายสีด้วยพู่กันบนกระดาษโดยเสรี แล้วเล่าเรื่องจากภาพที่เขียน
- ให้เด็กใช้สีเทียนระบายลงบนกระดาษ โดยใช้ปลายหรือข้างสีเทียนแล้วให้เล่า

เรื่องราวจากภาพ

- ให้เด็กทดลองใช้ช่างของสีเขียนเขียนด้วยวิธีต่างๆ เช่น หมุนเป็นวงกลม ครึ่งวงกลม ลากเป็นแถบยาว หรือซิกแซก

- ให้ระบายสีตามรูปทรงที่กำหนดให้
 - ให้วาดภาพระบายสีตามเรื่องราวที่กำหนดให้
 - ให้วาดภาพระบายสีตามความคิดคำนึงของเด็ก แล้วให้เด็กบอกความหมายของภาพนั้นๆ

- พาเด็กออกไปศึกษานอกสถานที่ แล้วกลับมาเขียนภาพตามที่พบเห็นและประทับใจ

3. การทดลองเกี่ยวกับสี

- ให้ละเลงสีหลายๆ สีด้วยส่วนต่างๆ ของช่วงแขน
 - ให้ละเลงสีหลายๆ สีเป็นภาพโดยอิสระ แล้วให้เด็กบอกความหมายของภาพนั้นๆ
 - ให้ละเลงสีหลายๆ สีเป็นภาพตามที่ครูกำหนด
 - ให้หยดสีโปสเตอร์หรือสีฝุ่นบนกระดาษเปียก
 - ให้เทสีโปสเตอร์หรือสีฝุ่นลงบนกระดาษเปียก
 - ให้เด็กเป่าสีบนกระดาษ
 - ให้เด็กทดลองผสมสีหลายๆ สี แล้วสังเกตการผสมผสานกันของสี
 - ให้ใช้สีย้อมผ้าหรือต่างทาบิมโรยบนกระดาษเปียก
 - ให้ใช้ลูกแก้วกลิ้งสีโปสเตอร์ที่หยดบนกระดาษที่อยู่ในถาด เอียงถาดไปมาให้ลูกแก้วกลิ้งผ่านสีและผ่านกระดาษ

4. การพิมพ์

- ให้เด็กพิมพ์ภาพด้วยส่วนต่างๆ ของช่วงแขน
 - ให้เด็กพิมพ์ภาพด้วยวัสดุต่างๆ
 - ให้เด็กพิมพ์ภาพจากแม่พิมพ์ที่ครูทำ
 - ให้เด็กพิมพ์ภาพด้วยตรายางและระบายสี
 - ให้เด็กใช้กระดาษวางซ้อนวัสดุที่มีลายนูน แล้วใช้ดินสอดำหรือดินสอสีถู

5. การปั้น

- ให้เด็กเล่นดินน้ำมัน ดินเหนียว หรือแป้ง
 - ให้ปั้นรูปทรงต่างๆ แล้วนำมาต่อกัน
 - ให้ปั้นตามเรื่องราวหรือนิทานที่ครูเล่าหรือเด็กแต่งเอง
 - ให้เด็กปั้นแป้งทำขนมง่ายๆ เช่น ขนมบัวลอย ขนมกรอบเค็ม ฯลฯ
 - ให้ปั้นตามใจชอบเป็นรูปสัตว์ คน หรือสิ่งของเครื่องใช้
 - ให้เล่นก่อกทราย

6. การพับ ฉีก ตัด ปะ

- ให้ฉีกหรือตัดกระดาษตามคำสั่งครู

- ให้เด็กตัดหรือฉีกกระดาษ และปะลงบนกระดาษอีกแผ่นหนึ่ง อาจจัดให้เป็นเรื่องราวต่างๆ ที่ครูกำหนดให้ หรือตามความคิดคำนึงของเด็ก

- ให้เด็กพับหรือม้วนกระดาษที่เป็นแถบยาวๆ เป็นวงกลมหรือรูปสี่เหลี่ยมต่างๆ แล้วนำรูปทรงต่างๆ มาประดิษฐ์เป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ และอื่นๆ ตามใจชอบ

- ให้พับผ้าเช็ดหน้า ใบตอง ใบมะพร้าววางๆ ตามใจชอบหรือตามแบบอย่าง

7. การประดิษฐ์

- เด็กประดิษฐ์ภาพและเครื่องห้อยแขวนจากวัสดุต่างๆ

- ให้ประดิษฐ์ของเล่นและของใช้ต่างๆ จากเศษวัสดุ

- ให้ร้อยดอกไม้ ลูกปัด หรือวัสดุต่างๆ ด้วยก้านรูป ก้านมะพร้าว ลวด เชือก หรือด้าย

- ให้เย็บหรือร้อยตามรอยปรุของรูปภาพ ผ้าเนื้อหยาบหรือกระดาษ ด้วยเข็มใหญ่ๆ

ปลายทู่

- ให้ใช้กระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว สานหรือประดิษฐ์ของเล่น

ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะในระดับปฐมวัย การสนับสนุนหรือเสนอกิจกรรมศิลปะให้เด็กนั้น ครูควรจะต้องมีเป้าหมายหรือความเชื่อเกี่ยวกับผลงานศิลปะของเด็กไว้ในใจว่า

1. เขาจะต้องเป็นผู้ริเริ่ม
2. เขาจะต้องเป็นผู้นำทางความคิด
3. เขาจะต้องเป็นผู้มีจินตนาการกว้างขวาง
4. เขาจะต้องเป็นผู้มีอิสรภาพ
5. เขาจะต้องเป็นผู้กระตือรือร้นในการรับรู้

แฮมมอนด์ (เยาวภา เดชะคุปต์. 2542: 108; อ้างอิงจาก Hammond. 1967: 279-

282) ได้สรุปกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ควรจัดให้กับเด็กไว้ดังนี้

1. การปั้น
2. การประดิษฐ์
3. การฉีก ตัด ปะ
4. การระบายสี
5. การวาดภาพด้วยนิ้วมือ
6. การเล่นบล็อก
7. การวาดภาพด้วยฟองสบู่
8. การวาดภาพด้วยทราย

สรุปได้ว่า หลักการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับเด็กนั้น ควรคำนึงถึงตัวเด็ก เป็นสำคัญ ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก จะเห็นได้ว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะมีหลายประเภท แตกต่างกันไปและกิจกรรมการประดิษฐ์ก็เป็น อีก กิจกรรมที่จะฝึกเด็กได้แสดงออกอย่างผู้มีลักษณะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ไม่มีการบังคับให้เด็กทำ แต่เป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถจะทำได้เมื่อตนเกิดความต้องการพอใจ

2.6 ประวัติ องค์ประกอบและประเภทของงานใบตอง

จอมขวัญ สุวรรณรักษ์ (2547) กล่าวว่าตั้งแต่สมัยโบราณเป็นต้นมา มนุษย์เราได้นำ ใบตองมาห่ออาหาร ห่อขนมต่างๆ และใช้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น สมัยก่อนใช้เตาถ่านรีดผ้า ก็ต้องรีดกับใบตองก่อน จะทำให้เตารีดลื่นดีขึ้น ในด้านความสวยงาม ได้มีผู้คิดประดิษฐ์ใบตองให้เป็น กระถาง บาวยศรี ตลอดจนภาชนะใส่สิ่งของ ทำให้เกิดการวิวัฒนาการกันมาเรื่อยๆ ไม่มีหลักฐานยืนยัน ได้ว่า “งานใบตอง” เริ่มขึ้นเมื่อใดหรือยุคใดใครเป็นผู้สอน มีเพียงหนังสือที่จะค้นคว้าได้ก็คือ พระราชนิพนธ์ เรื่อง พระราชพิธี 12 เดือน ซึ่งว่าด้วยการลอยพระประทีป และบุคคลที่อ้างถึงและกล่าวขวัญ ญักันจนติด ปากก็คือ นางนพมาศ หรือท้าวศรีจุฬาลักษณ์ ซึ่งได้คิดตกแต่งโคมลอยประดับด้วยดอกไม้หลากสี สวยงาม และยังนำผลไม้มาแกะสลักเป็นพวกนกต่างๆ เกาะตามกลีบดอกไม้ แต่งด้วยรูปเขียนสวยงาม จึงจดจำมาจนปัจจุบันว่า ในสมัยโบราณบรรพบุรุษของเราได้มีความสามารถล้ำเลิศยิ่ง นักในการ ประดิษฐ์ดอกไม้ ใบไม้ ตลอดจนผลไม้และวัสดุอื่นๆ งานฝีมือต่างๆ มักจะมีต้นกำเนิดจากภายใน พระบรมมหาราชวัง โดยมีการนำลูกหลานเข้าถวายตัว เพื่อขอรับการฝึกในศิลปวัฒนธรรมต่างๆ เมื่อ ออกมาแล้วก็ได้นำมาเผยแพร่หรือประกวดประชันกันต่อไป จนเป็นที่แพร่หลายในหมู่ประชากรทั่วไป

ปัจจุบันนี้ งานใบตองได้ขยายวงกว้างขึ้นเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไปจนถึงชาวต่างชาติ ได้มีการจัดนิทรรศการกันตามสถานศึกษา ศูนย์การค้า ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ หรือกระทั่ง รายการโทรทัศน์ ดังนั้นผู้ที่คิดประดิษฐ์หรือสนใจในวิชานี้จึงพยายามประ ยุกต์และพัฒนาให้มี รูปแบบหลากหลาย เพื่อเผยแพร่เอกลักษณ์อย่างหนึ่งของประเทศไทย

2.6.1 ประเภทของงานใบตอง

งานใบตองสามารถแบ่งเป็นประเภทตามลักษณะการนำไปใช้งานได้ดังนี้

1. ประเภทใช้ห่อหรือบรรจุอาหาร ซึ่งงานใบตองประเภทนี้พบเห็นได้โดยทั่วไป ในชีวิตประจำวัน ในยุคหนึ่งใบตองไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากความทันสมัยและความสะดวกของ พลาสติก แต่ปัจจุบันได้มีการรณรงค์ให้ลดใช้พลาสติก จึงมีการนำใบตองกลับมาใช้ในชีวิตประจำวัน อีกครั้ง งานใบตองประเภทใช้ห่อหรือบรรจุอาหารได้แก่ การห่อแบบต่างๆ กระถาง ถาดและกระเช้า

- การห่อขนมและ อาหาร เช่น การห่อสวม ห่อทรงเตี้ย และห่อทรงสูง ซึ่งสามารถนำไปใช้บรรจุอาหารแห้ง เช่น การห่อข้าวเหนียวหน้าต่างๆ ขนมใส่ไส้ ห่อหมก เป็นต้น
- กระทงใส่ขนมและอาหาร เช่น กระทงมুমเดียว กระทงสองมুম กระทงสี่มুম เราสามารถนำมาห่ออาหารประเภทของแห้ง หรือของแห้งที่มีน้ำซุกขลิก ได้แก่ ขนมกล้วย ขนมตาล ขนมต้มแดงต้มขาว เป็นต้น
- ถาดใบตอง ซึ่งสามารถประดิษฐ์เป็นถาดได้หลายรูปแบบ เช่น ถาดรูปกลม ถาดรูปรี ถาดรูปหัวใจ เป็นต้น โดยเย็บเป็นแบบต่างๆ เช่น ลายเล็บครุฑ ลายกลีบผกา หรือลายผีเสื้อ เป็นต้น นำมาบรรจุอาหารหรือผลไม้ในงานเลี้ยงต่างๆ
  - กระเช้าใบตอง ส่วนมากมักพบในโอกาสพิเศษ ใช้สำหรับบรรจุขนมไทย เพื่อนำไปกราบผู้ใหญ่ที่เคารพ เช่น กระเช้าแบบมีหูใส่ขนมไทยชนิดต่างๆ ตกแต่งด้วยดอกไม้สด สวยงาม เป็นต้น

2. ประเภทกระทงดอกไม้

กระทงดอกไม้มีหลายรูปแบบ ซึ่งในแต่ละแบบผู้ประดิษฐ์พยายามพัฒนาและสร้างสรรค์ได้อย่างสวยงาม กระทงทุกๆ แบบสามารถนำไปใช้ได้หลายโอกาส เช่น

- ใช้เป็นเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัย
- ใช้เป็นเครื่องสักการะพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์
- นำไปกราบลาคูปลสมบท
- กราบพ่อแม่ ครูอาจารย์
- ขอขมาลาโทษ
- ชูดขันหมาก เป็นต้น

3. ประเภทกระทงลอย

กระทงลอยคือ ภาชนะสำหรับใส่ดอกไม้ ธูป เทียน สิ่งของที่ลอยน้ำได้ ส่วนใหญ่ประดิษฐ์จากใบตองซึ่งใช้ในเทศกาลวันลอยกระทง คือ ในวันเพ็ญเดือน 12 ตามความเชื่อว่าการลอยกระทงเพื่อเป็นการขอขมาแก่แม่คงคา เพราะได้อาศัยน้ำเพื่อดื่มกินและใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประเภทบายศรี

บายศรี คือ ภาชนะที่ตกแต่งสวยงามเป็นพิเศษ เพื่อเป็นสำรับใส่อาหารคาวหวานในพิธีสังเวชนูชาและพิธีทำขวัญต่างๆ ทั้งพระราชพิธีและพิธีของราษฎร

บายศรีหลวง หรือของพระมหากษัตริย์ แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ บายศรีสำหรับเล็ก บายศรีสำหรับใหญ่ บายศรีตองรองทองขาว

บายศรีที่ใช้ในพิธีของราษฎร มีตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ และแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. บายศรีใหญ่ ใช้เป็นเครื่องบูชาเทพยดาตามลัทธิพราหมณ์ ใช้ในพิธีทำขวัญ และไหว้ครู แต่ไม่ใช้บูชาพระ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) บายศรีใหญ่ เป็นบายศรีที่มีขนาดใหญ่กว่าบายศรีปากชาม โดยจัดทำใส่ภาชนะที่ใหญ่ เช่น พาน โดกหรือตะลุ่ม ซึ่งอาจมีชั้นเดียวหรือหลายชั้นก็ได้ เช่น บายศรีภาคอีสาน บายศรีภาคเหนือ เป็นต้น

2) บายศรีต้น บายศรีตั้ง หรือบายศรีชั้น มีลักษณะโค รงทำด้วยไม้ มีฐานล่างใหญ่ รูปกลมแบน ตรงกลางฐานใช้ไม้กลมเป็นแกนลำต้นตลอดยอด ที่แกนติดแป้นเป็นเถา ห่างเป็นระยะมี 5 ชั้น 7 ชั้น 9 ชั้น บายศรีต้นประกอบด้วยตัวบายศรีที่ทำด้วยใบตอง ตรงกับไม้แป้นตามลำดับ ระหว่างแป้นตกแต่งด้วยดอกไม้ หรืองานแกะสลัก พุ่มดอกไม้เป็นยอดหรือบายศรี (หรือใช้บายศรีปากชาม) ไม้พันผ้าขาว 3 อันผูกขนานบให้แน่น

2. บายศรีปากชาม มีลักษณะเล็กใส่ในชามหรือชั้น ประกอบด้วย ตัวบายศรีทำด้วยใบตองเท่าๆ กัน 3 ตัว กรวยใบตองบรรจุข้าวสุกปากหม้อเต็ม 1 กรวย ใบตองทำเป็นแมงดา 3 ตัว กล้วยและแตงกวา แบ่งตามยาวของลูกอย่างละ 3 ชั้น ไม้ไผ่เล็กยาวเสียบตลอดกรวย เหลือยอดเสียบไข่ต้ม ตกแต่งด้วยดอกไม้

2.6.2 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในงานใบตอง

งานประดิษฐ์ภาชนะจากใบตอง เป็นงานประณีตใช้ฝีมือและทักษะความชำนาญของผู้ทำ สิ่งหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้งานออกมาดี คือ ใบตอง ซึ่งเป็นวัสดุหลัก ใบตองมีหลายชนิด แต่ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการประดิษฐ์ที่สุด คือ ใบตองจากกล้วยตานี สำหรับอุปกรณ์ในการเย็บใบตองแต่ละครั้งต้องเตรียมไว้ให้พร้อมจะทำให้การทำงานเร็วและราบรื่น ฉะนั้นในการเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมย่อมช่วยให้การทำงานสะดวกและมีประสิทธิภาพ

2.6.3 ประเภทของวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในงานใบตอง

1. ใบตองตานี มีผิวเป็นมัน สีเขียวเข้ม ไม้แห้งกราก เหนียวนุ่ม ไม่เปราะ ไม่ฉีกขาดง่าย มีความหนา-บางพอเหมาะ สีของใบตองจะไม่ตกติดอาหาร ถึงแม้จะถูกความร้อน
2. กรรไกร ขนาดและรูปร่างเหมาะสมมือ น้ำหนักเบาและคมตลอดปลาย เวลาจับ นิ้วทั้งหมดเข้าช่องได้พอดี ตัดใบตองใช้กรรไกรขนาดใหญ่ ตัดด้ายใช้กรรไกรขนาดเล็ก
3. เข็มมือ ถ้างานละเอียดขึ้นเล็กมากใช้เบอร์ 9 ถ้างานปกติใช้เบอร์ 8 เลือกที่แข็งแรง รูกว้างและตัวยาว
4. เข็มหมุด ชนิดหัวมุกใช้ในบางครั้งที่ต้องการกด หรือตรึงให้อยู่กับที่ชั่วคราว ส่วนชนิดหัวเล็กใช้บ่อย ต้องเลือกตัวยาวและปลายแหลม
5. ไม้กลัด ขนาดเล็กแหลมแข็งแรง ใช้ไม้ติดผิวหรือไกล้ผิว

6. ด้าย สีเขียวเข้มหรือสีดำเบอร์ 60 ใช้สองเส้นดีกว่าเส้นเดียว เพราะใช้เส้นเดียวจะมีความคมตัดใบตองให้ขาดง่าย
7. ผ้าขาวบาง สำหรับห่อใบตองที่ฉีกแล้วหรือห่อผลงานที่แช่น้ำพอแล้ว ใช้ผ้าสาหลูทบ 2 ชั้น เย็บริมคล้ายผ้าอ้อม
8. ผ้าเช็ดใบตอง ใช้ผ้าฝ้ายดีกว่าผ้าผสมใยสังเคราะห์ เพราะนุ่มและดูดซึมน้ำได้ดีกว่า
9. ยางลบอย่างแข็ง ยางลบเนื้อแข็งๆ ใช้สำหรับกดเข็ม หมุดแทนนิ้วมือ นุ่มและไม่เลือนหลุดเวลากด
10. ไม้บรรทัด เลือกที่เห็นเส้นและบรรทัดชัดเจน
11. อุปกรณ์อื่นๆ ที่อาจจำเป็น เช่น คีม ปากคีม ลวด กรรไกรตัดลวด มีดคัทเตอร์ วงเวียน เขียง ถาด กะละมัง ที่ฉีดน้ำและภาชนะต่างๆ ควรเลือกให้พอเหมาะทั้งขนาดและคุณสมบัติที่ต้องการ

2.6.4 หลักการเตรียมใบตอง

ชนิดใบตอง ควรเลือกใช้ใบตองตานี เพราะมีความเหนียวนุ่ม ไม่เปราะ ไม่ฉีกขาดง่าย มีความหนา-บางพอเหมาะ ใบตองชนิดอื่นๆ หนาเกินไป หรือเปราะเกินไป การห่อของเล็กๆ น้อยๆ อาจใช้ใบตองกล้วยน้ำว้าได้ แต่ถ้าประดิษฐ์สิ่งของสวยงาม ประณีต เช่น กระถางดอกไม้ แจกัน เป็นต้น ต้องใช้เฉพาะใบตองตานีเท่านั้น

อายุของใบตอง ไม่ควรใช้ใบตองที่ยังอ่อนอยู่ เพราะไม่แข็งแรง เห็นวงง่าย ฉีกขาดและชำรุดง่าย ไม่คงรูปทรงที่ต้องการ ใบตองที่แก่เกินไปก็ไม่ควรใช้ เพราะอายุการใช้งานสั้น เหลืองเร็ว ดังนั้นจึงควรเลือกใบตองที่มีอายุปานกลาง คือเริ่มมีสีเขียวแก่ ใบโตเต็มที่

เวลาในการตัดใบตองจากต้น ถ้าต้องการตัดใบตองจากต้นแล้วใช้งานได้ทันที ไม่ต้องเสียเวลาผึ่งให้นุ่ม ควรเลือกตัดในตอนเช้า เวลาสาย ให้น้ำค้างที่เกาะอยู่บนใบตองเริ่มแห้งในตอนเย็นแดดอ่อนๆ ใบตองที่สลบแดดในตอนแดดจัดนั้นเริ่มฟื้นตัวและแข็งแรงขึ้น แต่อย่ารอให้เย็นใกล้ค่ำ เพราะนอกจากจะมองเห็นสีไม่ถนัดแล้ว อาจเกิดอันตรายได้ การตัดใบตองเพื่อรอจำหน่ายหรือรอการใช้งานนานๆ จำเป็นต้องตัดเมื่อรุ่งเช้าหรือเช้าตรู่ เพื่อจะได้ใบตองสดกรอบ ม้วนพับไว้ได้นานๆ ไม่เหี่ยวง่าย

วิธีตัดใบตองจากต้น ควรตัดให้เหลือหูใบตอง (ส่วนใบที่โคนก้านทางใบตอง) ติดอยู่กับต้นเล็กน้อย เพื่อให้ช่วยทำหน้าที่สังเคราะห์แสงเลี้ยงส่วนก้านและกาบไม่ให้เน่าและเหี่ยวแห้ง รุงรัง ต้นผอม ถ้าตัดใบตองถูกวิธี ต้นกล้วยจะดูเรียบร้อยสวยงาม ต้นอวบอ้วนสมบูรณ์ดี

วิธีเช็ดใบตอง ควรเช็ดใบตองออกจากก้าน และฉีกเป็นแผ่นกว้างพอจับเช็ด ถนัดมือ ใช้ผ้าฝ้ายเนื้อนุ่มแห้งสะอาด เช็ดจากโคนดูใบปลายวิธีว้ใบตอง ถ้ามีรอยเปื้อนเล็กน้อยเฉพาะ แห่ง ใช้ผ้าหมาดๆ เช็ดออก ถ้าเป็นรอยติดแน่นให้ฉีกทิ้ง แต่ถ้ามีคราบฝุ่นเกาะหนาๆ ตะขั่วทั้งใบให้ล้าง น้ำให้สะอาด ผึ่งให้แห้งแล้วเช็ดอีกครั้งถ้าจำเป็น ส่วนการเย็บใบตองเป็นภาชนะใส่ขนม อาหาร รับประทานนั้น เมื่อเย็บเสร็จแล้วควรล้างน้ำให้สะอาดก่อนใช้

การตัด ถ้าต้องการใช้ใบตองรูปกลมหลายๆ แผ่นในการเย็บกระทงจับมุม สำหรับจะใส่ขนมหรืออาหาร ควรฉีกใบตองกว้างเท่าที่ต้องการ หาถ้วยกลมมาทำแบบซีตรอยแล้วใช้ กรรไกรตัดหรือใช้มีดคมๆ กรีดตามแบบภาชนะบนเขียน

การฉีก ควรใช้ปลายเข็มหมุดฉีกแล้วฉีก ถ้ามีเล็บมือจะใช้เล็บหัวแม่มือก็ได้ ควรค่อนไปทางปลายใบเลยกลางใบไปประมาณ 1-1.5 นิ้ว ชั้นที่ใช้เป็นแบบหันหน้า นวลขึ้น และใช้ชั้น เดียวตลอดเพื่อให้ขนาดไม่คลาดเคลื่อน

2.6.5 การเก็บรักษาใบตอง

ถ้าต้องการให้ใบตองสดทนนาน เมื่อประดิษฐ์เสร็จแล้วต้องแช่น้ำอย่างน้อย 3 ชั่วโมง หรือ 1 คืน แล้วนำมาวางในภาชนะแล้วคลุมด้วยผ้าชุบน้ำหมาดๆ จะอยู่ได้ 3-5 วัน แต่ถ้า นำใส่ถุงพลาสติกรัดปากถุงให้แน่น เก็บในตู้เย็นก็สามารถเก็บได้นานประมาณ 1 เดือน

ส่วนอุปกรณ์ที่ควรดูแลเป็นพิเศษคือ กรรไกรและเข็มมือ หลังจากใช้แล้วมี ยางเหนียวของใบตองเกาะอยู่ ควรล้างด้วยผงซักฟอก เช็ดให้แห้งก่อนเก็บ ถ้าเก็บไว้นานๆ จึงหยิบใช้ ควรทาด้วยน้ำมันจากร เพื่อป้องกันสนิม

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะ

งานวิจัยในต่างประเทศ

แสตปปี้ (Stapp. 1964: 5258-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญาของนักเรียนที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญา ไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่นักเรียนที่เรียนศิลปะได้คะแนนแนวความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกที่ไม่เรียน ศิลปะ

ครอลล์ (Krall. 1982: 1101-A) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ วิชาศิลปะของครูในโรงเรียนคริสต์ศาสนาในการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติพบว่า ครูสามารถช่วยเด็ก ให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้ดีขึ้นโดยใช้สื่อทางศิลปะและความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในประเทศ

อาวี เกษมวดี (2533: 87) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มกับเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอม เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มกับเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ

สุทธิพรรณ ธีรพงศ์ (2534: 70) ได้ศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและครุไม่มีส่วนร่วม พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมมีพฤติกรรมการร่วมมือก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุไม่มีส่วนร่วมมีพฤติกรรมการร่วมมือก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วม และแบบครุไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือแตกต่างกัน

วิลาวัลย์ เผือกพวง (2536: 69) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประสบการณ์สร้างสรรค์(ศิลปะศึกษา) โดยใช้คำถามประกอบกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประสบการณ์สร้างสรรค์(ศิลปะศึกษา) แบบปกติ ปรากฏผลดังนี้ คือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการประสบการณ์สร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) โดยใช้คำถามประกอบกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประสบการณ์สร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) แบบปกติ มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฐิติพร พิษณุกุล (2538: 63) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่ม ปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่มกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบรายบุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรภัสสร ประเสริฐศักดิ์(2539: 55) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชิงเหตุผลและประกอบคำถามเชิงเปรียบเทียบ และการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ ผลปรากฏว่ากับกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชิงเหตุผลเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ พบว่ามีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชิงเปรียบเทียบ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ ก็มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชิงเหตุผล กับกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชิงเปรียบเทียบ พบว่ามีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชนกพร ธีระกุล (2541: 51) ได้ศึกษาถึงทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการ พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ พบว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะนั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญกิจกรรมหนึ่งที่ต้องจัดให้กับเด็ก เพราะเป็นกิจกรรมที่สามารถช่วยในการพัฒนาเด็กได้ดีทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งการฝึกฝนให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ การคิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา ตลอดจนสร้างพื้นฐานทักษะทางการคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 131 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านดอนสง่า สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 21 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง จำนวน 24 แผน
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP (Test of Creative Thinking – Drawing Production) ของเยลเลน และเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986)

ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

การสร้างแผนกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

1. ศึกษาเอกสารและหนังสือที่เกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ
2. สร้างแผนกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองจำนวน 24 แผน ซึ่งมีกรอบของรายละเอียดดังนี้
  - 2.1 ชื่อกิจกรรม

2.2 จุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรม กิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้านได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ

2.3 วัสดุที่ใช้ในการทำกิจกรรม

2.4 ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

2.5 ประเมินผล

3. นำแผนกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยใช้เกณฑ์การตัดสินของผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ที่มีความคิดเห็นตรงกัน ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

อาจารย์ วิชัย โฆษิตชัยยงค์ อาจารย์ประจำภาคศึกษา คณะครุศึกษา โรงเรียนสาธิตมหา วิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

อาจารย์ กฤษณา มาเจริญ อาจารย์ผู้สอนระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนเทศบาล ๑ วัดพระงาม (สามัคคีพิทยา)

อาจารย์อำนวยการ บุญเป็รียว อาจารย์ผู้สอนโรงเรียนบ้านทองอินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

4. ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

4.1 ปรับกิจกรรมจากใบตองที่มีความยากมากเกินไปซึ่งไม่เหมาะสมกับเด็ก เช่นการทำบายศรี

4.2 เรียงลำดับของกิจกรรมที่มีความยากง่ายให้เหมาะสม

4.3 เปลี่ยนวัสดุ อุปกรณ์บางอย่างให้ง่ายต่อการทำกิจกรรมและไม่เกิดอันตราย เช่น เปลี่ยนจากลวด เป็นทางมะพร้าว หรือ ลวดที่พันกันเรียบร้อยแล้ว

5. นำแผนกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อ 4 ไปทดลอง (Try Out) กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 15 คน โรงเรียนบ้านทองอินทร์ อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อปรับปรุงสื่อ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด

6. นำแผนกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP (The Test for Creative Thinking – Drawing Production)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การใช้แบบทดสอบจากเอกสารและงานวิจัย ดังนี้

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเจเลน และเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986) ศึกษาวิธีการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาด ภาพ หรือเรียกว่าแบบทดสอบ ทีซีที – ดีพี (TCT – DP : Test for Creative Thinking – Drawing Producing) ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของแบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษ และดินสอ โดยใช้ทดสอบเป็นรายบุคคล ซึ่งกำหนดรูปแบบดังนี้

1.1 สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งเร้าที่จัดเตรียมไว้ในรูปของส่วนเล็ก ๆ มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปมุมฉาก รูปครึ่งวงกลม รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิด รูปจุด รูปรอยเส้นประ รูปเส้นโค้งคล้ายตัว S ซึ่ง ประกอบอยู่ในด้านใน และด้านนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่

1.2 การตอบสนองสิ่งเร้า ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนอง ึ่งได้อย่างอิสระตามจินตนาการ โดยการวาดภาพขึ้นมาภายในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้ และมีเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพทั้งหมด

2. การใช้แบบทดสอบ

2.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP และดินสอดำซึ่งไม่มียางลบ เพื่อมิให้ผู้ตอบเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว

2.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซ้ำ ๆ และชัดเจน

2.3 เมื่อผู้ถูกทดสอบเข้าใจแล้วให้ลงมือวาดภาพ ถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทำแบบทดสอบ ผู้ทดสอบอาจตอบในลักษณะ “เด็ก ๆ อยากวาดภาพอะไรก็ได้ตามที่อยากจะวาดทุกรูปที่วาดเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ไม่มีสิ่งผิด”

2.4 ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้นผู้ทดสอบจะเก็บแบบทดสอบทั้งหมด เขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่อง หรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้ง ไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ

2.5 ผู้ทดสอบจดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน 12 นาที ไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ แล้วปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ 2.4

3. เกณฑ์การประเมิน

การประเมินผลแบบทดสอบ ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมินผลของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของเจเลน และเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986) ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินผลทั้งหมด 11 เกณฑ์ดังนี้

1. การต่อเติม (Cn : Continuations)
2. ความสมบูรณ์ (Cm : Completions)
3. ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne : New Element)
4. การต่อโยงด้วยเส้น (Cl : Connection with a line)
5. การเชื่อมโยงที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (Cth : Connection with a Theme)
6. การข้ามเส้นกันเขตโดยการใช้ลึ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ (Bfd : Boundary Breaking Fragment Dependent)

Breaking Fragment Dependent)

7. การข้ามเส้นเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้ลึ้นส่วนนอกกรอบที่กำหนดให้ (Bfi : :Boundary Breaking Fragment Independent)

Breaking Fragment Independent)

8. การแสดงความคิด ใกล้เคียง – ไกล หรือมิติของภาษา (Pe : Perspective)
9. อารมณ์ขัน (Hu : Humor)
10. การคิดแปลกใหม่ ไม่เป็นแบบแผนปกติ (UC : Unconventionality)
  - a) การวางภาพ
  - b) ภาพที่เป็นนามธรรมหรือไม่เป็นของจริง
  - c) ภาพที่เป็นสัญลักษณ์หรือการใช้คำพูด
  - d) ภาพที่ต่อเติมไม่ใช่ภาพที่วาดกันแพร่หลายทั่วไป
11. ความเร็ว (Sp : Speed) (แปลและเรียบเรียงโดยอาจารย์อนินทิตา ไปชะกฤษณะ)

เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บันตาม

เกณฑ์ 11 ข้อ โดยจัดแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ความคิดริเริ่ม ข้อ 10 คะแนนเต็ม 12 คะแนน

กลุ่มที่ 2 ความคิดคล่องแคล่ว ข้อ 11 คะแนนเต็ม 6 คะแนน

กลุ่มที่ 3 ความคิดยืดหยุ่น ข้อ 6,7,8 และ 9 คะแนนเต็ม 24 คะแนน

กลุ่มที่ 4 ความคิดละเอียดลออ ข้อ 1,2,3,4 และ 5 คะแนนเต็ม 30 คะแนน

4. ศึกษาการใช้ แบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) โดยผู้วิจัยขอคำแนะนำฝึกฝนและเรียนรู้ในการตรวจให้คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่านซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

อาจารย์ ผศ.ดร.กรภัสสร อินทรบำรุง อาจารย์ประจำภาควิชาห ลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวรรณนา ไชยะธน อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

5. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของ เจลเลน และเฮิร์บ์ (Jellen and Urban) ไปทดลองใช้กับนักเรียนซึ่งศึกษาอยู่ในระดับอนุบาล 2 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนบ้านทองอินทร์ อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 คน เพื่อหาความชำนาญในการใช้แบบทดสอบ และหาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจของผู้วิจัยกับผู้เชี่ยวชาญที่ 3 ท่าน ซึ่งในการตรวจให้คะแนนผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำดังนี้

5.1 การเขียนเวลาต้องเขียนให้ตรงต่อเวลาจริงที่เด็กทำได้

5.2 การเชื่อมโยงเส้นในแต่ละเส้นต้องการสื่อสารเรื่องราวของเด็กเป็นองค์ประกอบในการให้คะแนน

5.3 ในด้านมิติถ้ามีภาพใดภาพหนึ่งมีมิติควรให้คะแนน เช่น เด็กวาดภาพบ้านอาจไม่มีมิติ แต่ถ้าวาดมีคนอยู่ในบ้านด้วยถือว่ามิติ

6. หลังการทดสอบนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเจลเลนและเฮิร์บ์ (Jellen and Urban) มาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ในแบบทดสอบจำนวน 11 ข้อโดยมีผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน รวมเป็น 3 ท่าน

7. นำผลการให้คะแนนมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยซึ่งได้ผลต่างไม่เกิน 3 คะแนนและนำคะแนนที่ได้ไปหาค่าความสอดคล้องในการตรวจให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ค่าความเชื่อมั่นในการตรวจระหว่างผู้วิจัยกับผู้ช่วยศาสตราจารย์ .ดร. กรรภัสสร อินทรบำรุง มีค่าความเชื่อมั่น .98 ส่วนผู้วิจัยกับผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณา ไชยะธน มีค่าความเชื่อมั่น .98 และระหว่างผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรภัสสร อินทรบำรุง กับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณา ไชยะธน .99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest Posttest Design (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 249) ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน (Pretest)	ทดลอง	สอบหลัง (Posttest)
E	T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

- E แทน กลุ่มทดลอง
- T₁ แทน การทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลอง
- T₂ แทน การทดสอบความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลอง
- X แทน กิจกรรมศิลปะจากใบตอง

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ทำการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที ทำการทดลองในช่วงเวลา 09.30 – 10.00 น. รวม 24 ครั้ง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัย
2. พบครูประจำชั้นของห้องที่ทำการทดลองเพื่อชี้แจงรูปแบบงานวิจัยและขอความร่วมมือ
3. ก่อนทำการทดลองผู้วิจัยทำการทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์กับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้น

นำมาตรวจให้คะแนน

4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยทดลองสัปดาห์ละ 3 วันวันละ 30 นาที ในช่วงเวลา 09.30 – 10.00 น. วันจันทร์ พุธ ศุกร์ จนถึงสิ้นสุดการทดลองตามแผนการจัดกิจกรรมดังนี้

ตาราง 2 กิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

สัปดาห์ที่	วัน	กิจกรรม
1	จันทร์ พุธ ศุกร์	ใบตองแต้มสี มีोन้อยสร้างภาพ ต่อเติมเสริมแต่ง
2	จันทร์ พุธ ศุกร์	โมบายใบกล้วย ตุ๊กตาตุ๊กตัก มาลัยใบตอง
3	จันทร์ พุธ ศุกร์	ชุดแสนสวย มงกุฎแสนงาม พัดก๊ีบเก้
4	จันทร์ พุธ ศุกร์	กรอบรูปน่ารัก กระเป๋าคุณหนู สายสร้อย
5	จันทร์ พุธ ศุกร์	ผกากรองในสวน เรือล่องนาวา กรวยขนมสวยหวาน
6	จันทร์ พุธ ศุกร์	ตะกร้าเก้เก้ กระทงน้อยลอยดะล่อง ใบตองห่อของ
7	จันทร์ พุธ ศุกร์	การ์ดสี่อรั้ก แจกันสวยหรู ผีเสื้อแสนงาม
8	จันทร์ พุธ ศุกร์	ที่คั่นหนังสือสวยหรู ร้อยรั้กร้อยใจ หมวกมาลา

5. เมื่อดำเนินการทดลองไปจนครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการทดสอบความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร
t-test for Dependent Samples (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 104)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 73)

1.1 คะแนนเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ
2538: 79)

$$S = \sqrt{\frac{\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งกลุ่ม
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของคะแนนนักเรียน แต่ละคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของผู้ตรวจให้คะแนน

สถิติที่ใช้หาความเชื่อมั่นของผู้ตรวจให้คะแนนความคิดโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 173)

$$r = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ	r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	จำนวนคนหรือสิ่งของที่ศึกษา
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X แต่ละตัวยกกำลัง 2
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ Y แต่ละตัวยกกำลัง 2
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X และ Y คูณกันแต่ละคู่

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t - test for Dependent Samples (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

โดย df = N - 1

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคู่ของคะแนนหรือจำนวนนักเรียน
	$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนหลังการทดลอง

4. การแปลผลระดับคะแนนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์จากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของแวลเลนและเออร์บัน(Jellen & Urban) โดยในการแปลผลคะแนนดิบความคิดสร้างสรรค์โดยรวม ใช้เกณฑ์ ดังนี้ (อนินทิตา โปษะกฤษณะ. 2535)

ความคิดสร้างสรรค์โดยรวม (72 คะแนน)

ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 48 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	มีคะแนนตั้งแต่ 24 - 47
ระดับต่ำ	มีคะแนนต่ำกว่า 24

และแปลผลความคิดสร้างสรรค์รายด้าน ใช้เกณฑ์ ดังนี้

ด้านความคิดริเริ่ม (12 คะแนน)

ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 9 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	มีคะแนนตั้งแต่ 5 - 8
ระดับต่ำ	มีคะแนนต่ำกว่า 5

ด้านความคิดคล่องแคล่ว (6 คะแนน)

ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 3 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	มีคะแนนตั้งแต่ 3 - 4
ระดับต่ำ	มีคะแนนต่ำกว่า 2

ด้านความคิดยืดหยุ่น (24 คะแนน)

ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 17 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	มีคะแนนตั้งแต่ 9 -16
ระดับต่ำ	มีคะแนนต่ำกว่า 8

ด้านความคิดละเอียดลออ (30 คะแนน)

ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 21 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	มีคะแนนตั้งแต่ 11 -20
ระดับต่ำ	มีคะแนนต่ำกว่า 10

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของคะแนน
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแตกต่างของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
**	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าคะแนนเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t โดยเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูลในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทดสอบทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ความคิดสร้างสรรค์	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{D}$	SD	t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S			
1.ความคิดริเริ่ม	2.00	1.30	5.33	1.06	3.33	0.91	16.73**
2.ความคิดคล่องแคล่ว	0.86	0.85	2.19	0.68	1.33	1.01	6.01**
3.ความคิดยืดหยุ่น	2.90	1.33	10.19	1.69	7.28	1.64	20.21**
4.ความคิดละเอียดลออ	10.14	3.56	20.62	3.74	10.47	1.88	25.43**
รวม	15.90	7.04	38.33	7.17	22.41	0.83	27.65**

จากผลการวิเคราะห์ตาราง 3 ปรากฏว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิด คล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ตาราง 4 การเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

แบบทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์	คะแนน เต็ม	ก่อน การทดลอง		ระดับความคิด สร้างสรรค์	หลัง การทดลอง		ระดับความคิด สร้างสรรค์
		$\bar{X}$	S		$\bar{X}$	S	
1.ความคิดริเริ่ม	12	2.00	1.30	ต่ำ	5.33	1.06	ปานกลาง
2.ความคิดคล่องแคล่ว	6	0.86	0.85	ต่ำ	2.19	0.68	ปานกลาง
3.ความคิดยืดหยุ่น	24	2.90	1.33	ต่ำ	10.19	1.69	ปานกลาง
4.ความคิดละเอียดลออ	30	10.14	3.56	ปานกลาง	20.62	3.74	สูง
รวม	72	15.90	7.04	ต่ำ	38.33	7.17	ปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์ตาราง 4 ปรากฏว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะ ด้วยใบตอง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้งด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว และด้านความคิดยืดหยุ่นอยู่ในระดับต่ำ ส่วนด้านความคิดละเอียดลอออยู่ระดับปานกลาง

หลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว และด้านความคิดยืดหยุ่นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วน ด้านความคิดละเอียดลอออยู่ในระดับสูง

ตาราง 5 ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ความคิดสร้างสรรค์	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	การเปลี่ยนแปลง	ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{D}$	
1.ความคิดริเริ่ม	2.00	5.33	3.33	166.50
2.ความคิดคล่องแคล่ว	0.86	2.19	1.33	154.65
3.ความคิดยืดหยุ่น	2.90	10.19	7.28	251.03
4.ความคิดละเอียดลออ	10.14	20.62	10.47	103.25
รวม	15.90	38.33	22.41	140.94

จากผลการวิเคราะห์ตาราง 5 ปรากฏว่าของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นโดยรวม ร้อยละ 140.94 ของความสามารถเดิม เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองมีร้อยละของการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดยืดหยุ่นมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดละเอียดลออตามลำดับ

ตาราง 6 ร้อยละของเด็กปฐมวัยจำแนกตามระดับความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
ศิลปะด้วยใบตอง

ความคิดสร้างสรรค์	ระดับความคิดสร้างสรรค์					
	ก่อนทดลอง			หลังทดลอง		
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
1.ความคิดริเริ่ม	20 (95)	1 (5)	0 (0)	5 (24)	15 (71)	1 (5)
2.ความคิดคล่องแคล่ว	21 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	5 (24)	16 (76)
3.ความคิดยืดหยุ่น	21 (100)	0 (0)	0 (0)	3 (14)	18 (86)	0 (0)
4.ความคิดละเอียดลออ	16 (76)	5 (24)	0 (0)	0 (0)	12 (57)	9 (43)
รวม						
จำนวน (ร้อยละ)	18 (85.7)	3 (14.3)	0 (0)	0 (0)	21 (100)	0 (0)

จากผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่าก่อนการทดลองเด็ก มีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 85.7) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เด็กทุกคนมีความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น อยู่ในระดับต่ำ สำหรับความคิดริเริ่มนั้น มีเด็กร้อยละ 95.0 อยู่ในระดับต่ำ และมีเด็ก ร้อยละ 76 มีความคิดละเอียดลออ อยู่ในระดับต่ำ

หลังการทดลองเด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 100) และรายด้านพบว่าเด็กส่วนใหญ่มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง มีเด็กร้อยละ 76 ที่มี ความคิดคล่องแคล่วอยู่ในระดับสูง

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางสำหรับครูผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการให้การศึกษาปฐมวัย เพื่อใช้ในการพิจารณาเลือกสื่อและกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีลำดับการวิจัยและผลการวิจัย โดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

สมมุติฐานการวิจัย

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 131 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านดอนสง่า สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 1ห้องเรียน รวม 21 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง จำนวน 24 แผน
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP (Test of Creative Thinking – Drawing Production) ของเยลเลน และเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยทำความเข้าใจกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง 1 สัปดาห์ จากนั้นทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pestest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนกับเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986)
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง ซึ่งทำการทดลองในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยใช้ระยะเวลาการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง
3. หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บันและทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบความคิดสร้างสรรค์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองโดยใช้สถิติ-test for Dependent Samples
3. หาค่าความเชื่อมั่นของผู้ตรวจความคิดสร้างสรรค์ใช้สัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Peason Product – moment correlation)

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. การเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยพบว่าความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองอยู่ในระดับ บต่ำหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเด็กมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลางโดยเด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 140 ของความสามารถก่อนการทดลอง

อภิปรายผล

เด็กปฐมวัย ที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง หลังการทดลอง มีความคิดสร้างสรรค์ สูงกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น โดยด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดยืดหยุ่นอยู่ในระดับปานกลางส่วนความ มคิดละเอียดลอออยู่ในระดับสูง สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่เพิ่มขึ้นนั้น มีปัจจัยที่ช่วยส่งเสริม คือ การจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง เนื่องจากในการปฏิบัติกิจกรรมนี้ เด็กมีโอกาสได้เลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมที่หลากหลายอย่างอิสระ เช่น ใบตองสด ใบตองแห้ง ก้านกล้วย เชือกกล้วย ตามความคิดและจินตนาการ เด็กได้เรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติฝึกฝนและพัฒนางานศิลปะของเด็กที่ไม่ซ้ำแบบใคร ทำให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งนำประสบการณ์เดิมมาผสมผสานกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก จึงได้ผลงานที่ออกมามีความแปลกใหม่ รวมถึงเด็กได้ฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบ เนื่องจากการปฏิบัติบ่อยครั้ง จึงเกิดความคล่องแคล่ว ความรวดเร็วและความชำนาญในการทำงาน ทำให้มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ (ทิวต์ นกบิน. 2542: 13; อ้างอิงจาก Torrance. 1964) ที่กล่าวว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เมื่อเห็นและเข้าใจ จะรวบรวมประสบการณ์และข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแสวงหาวิธีใหม่ๆ การที่เด็กได้เลือกอุปกรณ์ อย่างอิสระและคิดรูปแบบของงาน การลงมือปฏิบัติ ค้นหาคำตอบด้วยตนเองนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติบ่อยครั้งทำให้ได้ผลงานที่แปลกใหม่ออกมา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีแพร จันทราภิรมย์ (ศรีแพร จันทราภิรมย์. 2550: บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค โดยใช้เปลือกข้าวโพดก่อนและหลังการทดลอง พบว่าหลังจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรคโดยใช้เปลือกข้าวโพด เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ในการทำงานศิลปะด้วยใบตอง ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการซึ่งถือว่าเป็น การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

2. การจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เด็กสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ของตนเองผ่านการทำงานศิลปะที่หลากหลาย เช่น การฉีก การตัด การประดิษฐ์ ดังที่ (พีระพงษ์ กุลไพศาล . 2533: 9) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมศิลปะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการได้ดี การที่เด็กวาดภาพสัภาพก็เป็นเครื่องพิสูจน์แล้วว่า เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยในช่วง 6 ปีแรกเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูงและศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน (Erikson) ที่กล่าวว่าเด็กปฐมวัยเป็นระยะที่มีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าหากให้มีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเสรีจะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

การทำกิจกรรมศิลปะจากใบตองสามารถทำได้หลากหลาย แล้วแต่เด็กจะเลือกวัสดุ ที่ตนเองชอบมาสร้างผลงานที่แปลกใหม่ มีความหลากหลายมีรายละเอียดในชิ้นงานแต่ละชิ้น รวมถึงความคล่องแคล่วในการทำงาน ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองอยู่เป็นประจำ โดยเน้นให้เด็กเกิดการคิดค้นผลงานที่แปลกใหม่ด้วยตนเองมีการนำเสนอผลงานทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ พัฒนาการเหล่านี้เป็นพัฒนาการด้านต่างๆ ของความคิดสร้างสรรค์ ดังที่ (มุสดี กุญอินทร์. 2526:73)กล่าวว่าความสามารถในการสร้างสรรค์นั้นนับเป็นความสามารถที่มีคุณค่าต่อผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการสร้างผลงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งขึ้นมาทำให้ผู้สร้างสรรค์มีความพอใจ และมีความสุข เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองและ กิจกรรมศิลปะจากใบตอง ยังช่วยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในการใช้สื่อและอุปกรณ์ที่เป็นธรรมชาติ โดยเด็ก สามารถหยิบอุปกรณ์ที่เตรียมไว้โดยเป็นสื่อวัสดุธรรมชาติ หาง่าย ราคาถูก และสามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลายในการทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองทำให้เกิดชิ้นงานที่แปลกใหม่ สอดคล้อง กับ(วารุณี นวลจันทร์ 2539:78)ได้ศึกษาการวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติและ (วรางคณา กันประชา. 2548: 65) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือมีความคิดสร้างสรรค์ทั้งโดยรวมและรายด้านหลังการจัดกิจกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) กล่าวว่ามนุษย์ ทุกคนจะต้องมีความต้องการแสวงหาสิ่งใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจให้กับตนเองโดยเด็กจะนำมาสร้างผลงานที่แปลกใหม่ มาใช้ได้ตามจินตนาการของตนเอง เด็กจะได้คิดและวางแผนในการทำชิ้นงานที่ออกมาในแต่ละชิ้นมาสร้างสรรค์ผลงานตามขั้นตอนและความสนใจของตนเอง ทำให้เด็กได้ฝึกทำกิจกรรม ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเป็นกิจกรรมเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนทำให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น

3. กิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเป็นกิจกรรมเสรี เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกวัสดุ อุปกรณ์ นำมาทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลงานที่แปลกใหม่ หลากหลาย มีความละเอียดลออและความคล่องแคล่วในการทำงาน ให้เด็กรู้จัก การสังเกต การวางแผน การตัดสินใจ ทั้งเกิดทักษะด้านจินตนาการไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การปฏิบัติกิจกรรมทำให้สมองซีกขวาที่เกี่ยวข้องกับจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ความคิดแปลกใหม่พัฒนา สอดคล้องกับกิลฟอร์ด (Guilford) กล่าวว่าไว้ความคิดสร้างสรรค์เป็นสมรรถภาพทางด้านสมองที่มีอยู่ในนี้ทุกคน ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิด อเนกนัย คิดได้หลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม(อารี รังสินนท์. 2532: 3; อ้างอิงจาก Guilford. 1950) และ (สุชาติ นทีตานนท์ 2550) พบว่า ลักษณะต่างๆ ที่กล่าวมานั้นมีอยู่ในตัวบุคคลแต่จะเกิดขึ้นมามากน้อยขึ้นอยู่กับสิ่ง ไรต่างๆ หากได้รับการส่งเสริม ฝึกฝนอย่างถูกวิธีก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดลักษณะองค์ประกอบของ

ความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี โดยทั่วไปจะมียอดประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในด้านความริเริ่ม ความยืดหยุ่น ความละเอียดลออ ความไวต่อปัญหา การมีอารมณ์ขัน ความมุ่งมั่น แต่ถ้าเด็กได้รับการดูแลจัดประสบการณ์อย่างถูกต้องตามพัฒนาการอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เด็กอาจจะมีองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทุกด้าน ดังนั้นการการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กในด้านการจัดกิจกรรมศิลปะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ แก่ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และส่งเสริมความถนัดของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กคิด ได้ค้นพบ และแสดงออกอย่างอิสระ โดยครูเลือกใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กแต่ละคน ในการจัดกิจกรรมศิลปะจากใบตองครูเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำอย่างอิสระและคอยดูแลเมื่อเด็กเกิดปัญหาทำให้หลังจากสิ้นสุดการทดลองเด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. เด็กมีความสนใจในการทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเป็นอย่างดี มีความสุข และสนุกกับการเลือกอุปกรณ์ตามความสนใจ ความคิดและจินตนาการของตนเองในการทำชิ้นงานแต่ละชิ้น
2. การจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดและจินตนาการแล้ว เด็กสามารถพัฒนาด้านต่างๆ ได้ คือด้านร่างกาย การสร้างประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ในการหยิบจับวัสดุ การร้อยสิ่งของต่างๆ ด้านอารมณ์ มีความ สุข สนุกสนานเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน เวลาที่ครูให้ออกมาพูดถึงผลงานของตนเอง ด้านสังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการรอคอย การแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ ด้านสติปัญญาเด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านกร ะบวนการคิด รู้จักการวางแผน สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาด้านอื่นต่อไป
3. เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น ความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์บางชนิด การแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ การเก็บของเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว การรักษาความสะอาด เมื่อทำกิจกรรมเสร็จ ทำให้เกิดมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองต้องทำความสะอาดใบตองให้สะอาด เลือกใบตองที่แห้งสนิทจะไม่มีรา ถ้าเป็นใบตองสดควรตากแดดให้ใบตองนั้นจะง่ายต่อการทำกิจกรรม ส่วนก้านกล้วยต้องทำความสะอาดอย่างกล้วยให้หมด
2. การทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองควรเตรียมสื่ออุปกรณ์ ให้พร้อมในปริมาณที่เพียงพอสำหรับทุกคน และมีความหลากหลายกับเด็ก

3. ในการจัดกิจกรรมควรมีวัสดุที่หลากหลายที่เป็นส่วนประกอบของถ้วยเพื่อให้นักเรียนได้มีอิสระในการเลือก

4. ทุกครั้งที่เด็กทำผลงานเสร็จควรจะให้เด็กได้นำเสนอผลงานของตนเองหรือการถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ชม เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจและรู้ว่าผลงานของตนเองมีคุณค่า

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองต่อความสามารถด้านอื่นๆ เช่น กล้ามเนื้อมือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านคณิตศาสตร์ พฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองประกอบในเด็กที่มีระดับอายุต่างกัน เช่น 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี เป็นต้น

4. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองต่อความคิดสร้างสรรค์แบบเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดยืดหยุ่น

บรรณานุกรม

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- เกศินี นิสสัยเจริญ. (2527). "การสอนศิลปะสำหรับเด็กเล็ก" เอกสารการฝึกอบรม ผดด. รุ่นที่ 2. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จันทนา เพชรสงคราม. (2541). *งานใบตอง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชนกพร อีระกุล. (2541). *ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดศิลปสร้างสรรค์แบบเน้นกระบวนการ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฐิติพร พิษณุกุล. (2538). *การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะประดิษฐ์แบบกลุ่ม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิวัตต์ นกบิน. (2542). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจา แสงมะลิ. (2545). *ประมวลการสอนนักเรียนอนุบาล*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- ปรียานุช จุลพรหม. (2547). *การพัฒนาด้านความสามารถด้านความคิดวิจารณ์ญาณ ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผสุดี กุฎิอินทร์. (2526). *เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์*. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วย 8 – 15. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พีรพงษ์ กุลไพศาล. (2533). *สามมิติ : ทัศนทางศิลปะศึกษา*. กรุงเทพฯ: หน่วยการศึกษานีเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ภารณี เศรษฐวงษ์สิน. (2541). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เสริมด้วยภาษาพูดกับกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มณีรัตน์ จันทนะพะลีน. (2525). *งานใบตอง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- เลิศ อานันท์นะ. (2529). "จิตวิทยากับพฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก", *สรุปการจัด
ชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเด็ก ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ล้วน สายยศ. (2540). *สถิติวิทยาทางการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วราภรณ์ นาคะศิริ. (2546). *การคิดเชิงมีเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
โดยใช้ทรายสี*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรางคณา กันประชา. (2548). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2521). *นิทรรศการการเขียนเด็กไทยทั่วประเทศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวัฒนธรรม เฮอร์มัน.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). *ศิลปะศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วีณา ประชากุล. (2547). *ของการเล่นวัสดุปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วารุณี นวลจันทร์. (2539). *ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่มีต่อความคิด
สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วารุณี สกุลภารักษ์. (2545). *การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีแพร จันทราภิรมย์. (2550). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
โดยเปลือกข้าวโพด*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล. (2545). *ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สิริยา พันโล่. (2546). *การพัฒนาการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัยด้วย
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุชาติ นทีตานนท์. (2550). *ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริงที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ ก้อนทอง. (2547). *ผลการจัดศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์
ของเด็กปฐมวัย*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนินทิตา ไปชะกฤษณะ. (2532). *การวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซาท์เทิร์น อิลลินอยส์ ณ คาร์บอนเดล. ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์มณี. (2540). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- อารี รังสินนท์. (2532). *ความคิดสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- Davis, J. (1994). *Education of the Gifted and Talented*. 3rd ed. Boston: A division of Simon
& Schuster.
- Erikson, E.H. (1975). *Childhood and Society*. New York: Morton.
- Good. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Guiford, J.P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill.
- Lowenfeld, V.; & Brittain, W. (1987). *Creative and Mental Growth*. New York: Macmillan.
- Richard, C.S.; & Norman, S. (1977). *Educational Psychology: a Developmental Approach*.
Addison-Wesley Publishing Company. Inc.
- Roger, C.R. (1985). *What Does the Experts Say About Creativeness? In Donald Herberhoiz
and Key Aleaxandared*. Developing Artistic and Perceptual Awareness: Art Practice
in the Elementary Classroom. Iowa: WM.C.Brown Company.
- Wallas, G. (1963). *The Art of Thought*. New York: Harcourt Brace C.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง
ตัวอย่างแผนการสอนการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง
ตารางกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

คู่มือแผนการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

คำชี้แจง

กิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเป็นกิจกรรมที่นำเอาใบตองมาทำเป็นวัสดุในการทำกิจกรรม โดยเด็กสามารถเลือกปฏิบัติกิจกรรมได้ตามความสนใจ ในการนำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มาสร้างผลงานตามความคิดของตนเอง ทั้งยังฝึกการสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก ซึ่งนำไปสู่กระบวนการคิดในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดหลักความเหมาะสมและความสอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจกับเด็กที่จะสอดคล้องต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต่อไป

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความริเริ่ม ด้านความคิดละเอียดลออ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น

เนื้อหา

กิจกรรมศิลปะจากใบตอง 24 กิจกรรม

การดำเนินกิจกรรม

1. สร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรม เช่น ไม่แย่งวัสดุ อุปกรณ์ การให้สัญญา ญานหมดเวลา การเก็บอุปกรณ์เมื่อเสร็จกิจกรรม
2. ครูแนะนำอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม และการแนะนำกิจกรรมใหม่
3. โอกาสให้เด็กได้เลือกอุปกรณ์ตามความสนใจ ขณะ ที่เด็กทำกิจกรรม ครูจะคอยสังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน พร้อมบันทึกเหตุการณ์
4. เด็กนำผลงานมาส่งครูที่โต๊ะ สนทนาถึงสิ่งที่ทำ ครูบันทึกสิ่งที่เด็กเล่า พร้อมทั้งนำผลงานจัดแสดงไว้ที่ป้ายแสดงผลงานหน้าชั้นเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตการทำกิจกรรม
2. สังเกตผลงานของเด็ก

ตัวอย่างแผนการสอนการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ชื่อกิจกรรม ใบตองแต้มสี (สัปดาห์ที่ 1 วันจันทร์)

จุดมุ่งหมาย

1. ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
2. ฝึกทักษะการสังเกต เปรียบเทียบ ลักษณะต่างๆของสี อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
3. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
4. ส่งเสริมการคิด การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา
5. เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วัสดุ – อุปกรณ์

1. ใบตองสด ใบตองแห้ง ก้านกล้วย
2. สีโปสเตอร์สีต่างๆ
3. กรรไกรเล็ก
4. พู่กัน
5. จานสี
6. กระดาษ A4

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. ครูแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ที่เตรียมไว้ โดยให้นักเรียนศึกษาสังเกต สี รูปร่าง ลักษณะและขนาดของอุปกรณ์ต่างๆ
  2. ให้นักเรียนคิดวางแผนการจัดกิจกรรมตามจินตนาการของตนเอง
  3. ให้นักเรียนเลือกวัสดุ อุปกรณ์ ตามความสนใจ
  4. เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมตามจินตนาการของตนเอง
  5. ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมครูเปิดโอกาสให้กำลังใจและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน
- พร้อมทั้งคอยสังเกตและบันทึกพฤติกรรม
6. ครูเตือนล่วงหน้าก่อนหมดเวลา 5 นาที เพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จภายในเวลา
  7. ให้นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง
  8. ครูจดบันทึกคำพูดและเรื่องราวที่นักเรียนเล่าเกี่ยวกับผลงาน
  9. นำผลงานนักเรียนมาจัดแสดงหน้าชั้นเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตการทำกิจกรรม
2. สังเกตผลงานของนักเรียน

ชื่อกิจกรรม ต่อเติมเสริมแต่ง (สัปดาห์ที่ 1 วันศุกร์)

จุดมุ่งหมาย

1. ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
2. ฝึกทักษะการสังเกต เปรียบเทียบ ลักษณะต่างๆของสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
3. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
4. ส่งเสริมการคิด การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา
5. เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วัสดุ – อุปกรณ์

1. ใบตองสดตัดเป็นรูปทรงต่างๆ
2. กาว
3. ดินสอ
4. สีไม้
5. สีเทียน
6. กระดาษ A4

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. ครูแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ที่เตรียมไว้ โดยให้นักเรียนศึกษาสังเกต สี รูปร่าง ลักษณะและขนาดของอุปกรณ์ต่างๆ
2. ให้นักเรียนคิดวางแผนการจัดกิจกรรมตามจินตนาการของตนเอง
3. ให้นักเรียนเลือกวัสดุ อุปกรณ์ ตามความสนใจ
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมตามจินตนาการของตนเอง
5. ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมครูเปิดโอกาสให้กำลังใจและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน พร้อมทั้งคอยสังเกตและบันทึกพฤติกรรม
6. ครูเตือนล่วงหน้าก่อนหมดเวลา 5 นาที เพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จภายในเวลา
7. ให้นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง
8. ครูจัดบันทึกคำพูดและเรื่องราวที่นักเรียนเล่าเกี่ยวกับผลงาน
9. นำผลงานนักเรียนมาจัดแสดงหน้าชั้นเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตการทำกิจกรรม
2. สังเกตผลงานของนักเรียน

ชื่อกิจกรรม โอบายไบกัล้วย (สัปดาห์ที่ 2 วันจันทร์)

จุดมุ่งหมาย

1. ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
2. ฝึกทักษะการสังเกต เปรียบเทียบ ลักษณะต่างๆของสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
3. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
4. ส่งเสริมการคิด การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา
5. เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วัสดุ – อุปกรณ์

1. ใบตองสด ใบตองแห้ง ก้านกล้วย
2. หลอดกาแฟ
3. เช็มปักแผ่นฟิวเจอร์บอร์ด
4. ไหมพรม
5. ลูกบิด
6. ดอกไม้ปลอมที่มีรูสำหรับร้อย
7. กรรไกรเล็กปลายมน

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. ครูแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ที่เตรียมไว้ โดยให้นักเรียนศึกษาสังเกต สี รูปร่าง ลักษณะและขนาดของอุปกรณ์ต่างๆ
2. ให้นักเรียนคิดวางแผนการจัดกิจกรรมตามจินตนาการของตนเอง
3. ให้นักเรียนเลือกวัสดุ อุปกรณ์ ตามความสนใจ
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมตามจินตนาการของตนเอง
5. ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมครูเปิดโอกาสให้กำลังใจและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน พร้อมทั้งคอยสังเกตและบันทึกพฤติกรรม
6. ครูเตือนล่วงหน้าก่อนหมดเวลา 5 นาที เพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จภายในเวลา
7. ให้นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง
8. ครูจัดบันทึกคำพูดและเรื่องราวที่นักเรียนเล่าเกี่ยวกับผลงาน
9. นำผลงานนักเรียนมาจัดแสดงหน้าชั้นเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตการทำกิจกรรม
2. สังเกตผลงานของนักเรียน

ชื่อกิจกรรม มาลัยใบตอง (สัปดาห์ที่ 2 วันศุกร์)

จุดมุ่งหมาย

1. ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
2. ฝึกทักษะการสังเกต เปรียบเทียบ ลักษณะต่างๆของสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
3. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
4. ส่งเสริมการคิด การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา
5. เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วัสดุ – อุปกรณ์

1. ใบตองสด ใบตองแห้ง ก้านกล้วย
2. ดอกไม้สด
3. กรรไกรเล็กปลายมน
4. เข็มปักแผ่นฟอยล์ปลายมน
5. เชือกไนลอน

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. ครูแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ที่เตรียมไว้ โดยให้นักเรียนศึกษาสังเกต สี รูปร่าง ลักษณะและขนาดของอุปกรณ์ต่างๆ
2. ให้นักเรียนคิดวางแผนการจัดกิจกรรมตามจินตนาการของตนเอง
3. ให้นักเรียนเลือกวัสดุ อุปกรณ์ ตามความสนใจ
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมตามจินตนาการของตนเอง
5. ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมครูเปิดโอกาสให้กำลังใจและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน พร้อมทั้งคอยสังเกตและบันทึกพฤติกรรม
6. ครูเตือนล่วงหน้าก่อนหมดเวลา 5 นาที เพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จภายในเวลา
7. ให้นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง
8. ครูจัดบันทึกคำพูดและเรื่องราวที่นักเรียนเล่าเกี่ยวกับผลงาน
9. นำผลงานนักเรียนมาจัดแสดงหน้าชั้นเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตการทำกิจกรรม
2. สังเกตผลงานของนักเรียน

ชื่อกิจกรรม ชุดแสนสวย (สัปดาห์ที่ 3 วันจันทร์)

จุดมุ่งหมาย

1. ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
2. ฝึกทักษะการสังเกต เปรียบเทียบ ลักษณะต่างๆของสี อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
3. ฝึกการใช้กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
4. ส่งเสริมการคิด การวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา
5. เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วัสดุ – อุปกรณ์

1. ใบตองสด ใบตองแห้งย้อมสี ก้านกล้วยแห้ง
2. กระดาษ A4 (ให้นักเรียนวาดแบบชุดที่ตนเองชอบ)
3. กรรไกรเล็ก
4. กาว
5. สีเทียน
6. สีไม้
7. ดินสอ

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. ครูแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ที่เตรียมไว้ โดยให้นักเรียนศึกษาสังเกต สี รูปร่าง ลักษณะและขนาดของอุปกรณ์ต่างๆ
2. ให้นักเรียนคิดวางแผนการจัดกิจกรรมตามจินตนาการของตนเอง
3. ให้นักเรียนเลือกวัสดุ อุปกรณ์ ตามความสนใจ
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมตามจินตนาการของตนเอง
5. ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมครูเปิดโอกาสให้กำลังใจและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน พร้อมทั้งคอยสังเกตและบันทึกพฤติกรรม
6. ครูเตือนล่วงหน้าก่อนหมดเวลา 5 นาที เพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จภายในเวลา
7. ให้นักเรียนนำเสนอผลงานของตนเอง
8. ครูจัดบันทึกคำพูดและเรื่องราวที่นักเรียนเล่าเกี่ยวกับผลงาน
9. นำผลงานนักเรียนมาจัดแสดงหน้าชั้นเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตการทำกิจกรรม
2. สังเกตผลงานของนักเรียน

ตารางกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

สัปดาห์ที่	วัน	กิจกรรม
1	จันทร์ พุธ ศุกร์	ใบตองแต้มสี มือน้อยสร้างภาพ ต่อเติมเสริมแต่ง
2	จันทร์ พุธ ศุกร์	โมบายใบกล้วย ตุ๊กตาตุ๊กตัก มาลัยใบตอง
3	จันทร์ พุธ ศุกร์	ชุดแสนสวย มงกุฎแสนงาม พัดก๊ีบเก้
4	จันทร์ พุธ ศุกร์	กรอบรูปน่ารัก กระเป๋าคุณหนู สายสร้อย
5	จันทร์ พุธ ศุกร์	ผกากรองในสวน เรือล่องนาวา กรวยขนมสวยหวาน
6	จันทร์ พุธ ศุกร์	ตระกล้าเก้เก้ กระทงน้อยลอยละล่อง ใบตองห่อของ
7	จันทร์ พุธ ศุกร์	การ์ดสี่อรัถ แจกันสวยหรู ผีเสื้อแสนงาม
8	จันทร์ พุธ ศุกร์	ที่คั่นหนังสือสวยหรู ร้อยรักร้อยใจ หมวกมาลา

ภาคผนวก ข

คู่มือการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ
TCT – DP ของเฮลเลน: และ เออร์บัน(Jellen & Urban.1986)

คู่มือการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ TCT – DP ของเยลเลน: และ เออร์บัน(Jellen & Urban.1986)

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ จากผลงานการวาดภาพ หรือเรียกอีกอย่างว่า แบบทดสอบ ทีซีที-ดีพี (TCT-DP : Test for Creative Thinking-Drawing Production) ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) มีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะของแบบทดสอบ

ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอ โดยใช้ทดสอบเป็นรายบุคคล ซึ่งกำหนดรูปแบบดังนี้

1.1 สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งเร้าที่จัดเตรียมไว้ในรูปของชิ้นส่วนเล็กๆ มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปมุมฉาก รูปครึ่งวงกลม รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิด รูปจุด รูปรอยเส้นประ รูปเส้นโค้งคล้ายตัว S ซึ่งประกอบอยู่ด้านในและด้านนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่

1.2 การตอบสนองสิ่งเร้า ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนองสิ่งเร้าได้อย่างอิสระตามจินตนาการโดยการวาดภาพขึ้นมาในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้และมีเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพทั้งหมด

2. การใช้แบบทดสอบ

2.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP และดินสอ ซึ่งไม่มียางลบเพื่อมิให้ผู้ตอบเปลี่ยนแปลงภาพที่วาดแล้ว

2.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซ้ำๆ และชัดเจน

2.3 เมื่อผู้ถูกทดสอบเข้าใจแล้วให้ลงมือวาดภาพ และถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทำแบบทดสอบ ผู้ทดสอบอาจจะตอบคำถามได้ เช่น “หนูจะวาดรูปอะไร” ให้คุณครูตอบได้ว่า “เด็กๆอยากวาดภาพอะไรก็ได้ตามที่อยากจะวาดรูปที่วาดเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ ไม่มีสิ่งใดผิด”

2.4 ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้นผู้ทดสอบจะเก็บข้อสอบ ทั้งหมดเขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้งไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ

2.5 ผู้ทดสอบจดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน 12 นาที ไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ และเขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้งไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ

3. เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบ

การให้คะแนนแบบทดสอบ ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมินของแบบทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์โดยการวาดภาพของเจเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986: 138-155) ซึ่งมีเกณฑ์ประเมินผลทั้ง 11 เกณฑ์ ดังนี้ (แปลและเรียบเรียงโดยอาจารย์อนินทิศา โปชะกฤษณะ)

1. การต่อเติม (Cc : Continuatlons)

ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติมเพิ่มจากชิ้นส่วนที่กำหนดไว้ให้ ทั้ง 6 ชิ้นส่วน (ครึ่งวงกลม จุดมุมฉาก เส้นโค้ง เส้นประและสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็กปลายเปิดนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ไม่ว่าการต่อเติมนั้นจะสมบูรณ์ หรือไม่ก็ตามให้คะแนนดังนี้

ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 1 ชิ้นให้	1	คะแนน
ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 2 ชิ้นให้	2	คะแนน
ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 3 ชิ้นให้	3	คะแนน
ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 4 ชิ้นให้	4	คะแนน
ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 5 ชิ้นให้	5	คะแนน
ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 6 ชิ้นให้	6	คะแนน

คะแนนสูงสุด คือ 6 คะแนน

2. ความสมบูรณ์ (Cm : Completions)

หากมีการต่อเติมจากเติมในข้อที่ 1 ให้เต็มหรือให้สมบูรณ์มากขึ้นจะได้คะแนนดังนี้

ต่อเติมให้เป็นสมบูรณ์ 1 ชิ้นให้	1	คะแนน
ต่อเติมให้เป็นสมบูรณ์ 2 ชิ้นให้	2	คะแนน
ต่อเติมให้เป็นสมบูรณ์ 3 ชิ้นให้	3	คะแนน
ต่อเติมให้เป็นสมบูรณ์ 4 ชิ้นให้	4	คะแนน
ต่อเติมให้เป็นสมบูรณ์ 5 ชิ้นให้	5	คะแนน
ต่อเติมให้เป็นสมบูรณ์ 6 ชิ้นให้	6	คะแนน
ต่อเติมให้เป็นสมบูรณ์ 0 ชิ้นให้	0	คะแนน

ถ้าต่อเติมภาพที่ใช้ชิ้นส่วนที่กำหนด 2 ชิ้นส่วนมาพร้อมเป็นรูปเดียว เช่น โยงเป็นรูปบ้าน ต่อเป็นอิฐ ต่อเป็นปล่องไฟ ฯลฯ ให้คะแนนรูปละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

3. ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne : New Element)

ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่ นอกเหนือจากข้อ 1 และ 2 เช่น ภาพนก สุนัข ภูเขา ดอกไม้ พ่อ แม่ ลูกจะได้คะแนนภาพละ 1 คะแนน

ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่	1	ขึ้นใหม่	1	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่	2	ขึ้นใหม่	2	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่	3	ขึ้นใหม่	3	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่	4	ขึ้นใหม่	4	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่	5	ขึ้นใหม่	5	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่	6	ขึ้นใหม่	6	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่	0	ขึ้นใหม่	0	คะแนน

ถ้าภาพหรือสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นใหม่เป็นภาพเดียวกันหลายๆ ภาพ เช่น ภาพป่าที่มีต้นไม้ ดอกไม้ หลายๆ ต้น ซ้ำๆ กันจะได้ 2 คะแนน คะแนนสูงสุดของข้อนี้ คือ 6 คะแนน

4. การเชื่อมโยงด้วยเส้น (CI : Connection with a Line)

แต่ละภาพ หรือส่วนของภาพ (ทั้งภาพที่สร้างขึ้นใหม่ในข้อ 3) หากมีเส้นลากโยงเข้าด้วยกันทั้งภายในและภายนอกกรอบโดยการโยงนั้นจะเป็นภาพหรือเรื่องราวหรือไม่ก็ตามแต่จะดูจำนวนของความเกี่ยวโยงที่เกิดขึ้นระหว่าง 2 ภาพ จะได้คะแนนการโยงเส้นเพียง 1 เส้นต่อ 1 คู่ภาพที่ลากโยงเข้าด้วยกัน

การเชื่อมโยงด้วยเส้น	1	เส้นให้	1	คะแนน
การเชื่อมโยงด้วยเส้น	2	เส้นให้	2	คะแนน
การเชื่อมโยงด้วยเส้น	3	เส้นให้	3	คะแนน
การเชื่อมโยงด้วยเส้น	4	เส้นให้	4	คะแนน
การเชื่อมโยงด้วยเส้น	5	เส้นให้	5	คะแนน
การเชื่อมโยงด้วยเส้น	6	เส้นให้	6	คะแนน
การเชื่อมโยงด้วยเส้น	0	เส้นให้	0	คะแนน

คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

5. การเชื่อมโยงที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (Cth : Connections with a Theme) คะแนนต่อ 1 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นการเชื่อมโยงด้วยเส้นจากข้อ 1 หรือไม่ใช่เส้นก็ได้ เช่น เส้นประของแสงอาทิตย์แรงแดดต่างๆ การแตะกันของภาพ ความสำคัญอยู่ที่การต่อเติมนั้นทำให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ตามความหมายของผู้ถูกทดสอบได้ตั้งชื่อไว้ โดยมีรายละเอียดประกอบ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของภาพ เช่น พระอาทิตย์ขึ้นหลังภูเขา ซุปเปอร์แมนเหาะอยู่บนฟ้า

หากมีองค์ประกอบภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวให้	1	คะแนน
สำหรับภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบใหม่ที่แหวกแนวให้	3	คะแนน
สำหรับภาพวาดที่เป็นนามธรรมสร้างสรรค์อย่างง่าย ๆ ให้	3	คะแนน
ภาพประกอบเกี่ยวกับความเชื่อให้	4-5	คะแนน

สำหรับภาพที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ทั้งภาพให้	4-6	คะแนน
กรณีไม่มีเรื่องราวหรือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดเรื่องราวให้	0	คะแนน

คะแนนสูงสุดของข้อนี้ คือ 6 คะแนน

6. การข้ามเส้นกันเขตโดยการใช้นอกกรอบใหญ่ (Bfd : Boundary Breaking Frangment Dependent)

การต่อเติมภาพการโยงเส้นหรือการเพิ่มขึ้นส่วนใดๆ ที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิดซึ่งอยู่นอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่

สำหรับการลากเส้นปิดรูปสี่เหลี่ยมเล็กปลายเปิดให้	3	คะแนน
สำหรับการลากเส้นผ่านโดยไม่เกิดเป็นภาพใดๆ ให้	3	คะแนน
หากเป็นภาพที่มีความสมบูรณ์มากขึ้นให้	6	คะแนน
กรณีที่ไม่มี การต่อเติมใดๆ ให้	0	คะแนน

คะแนนเต็มในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

7. การข้ามเส้นกันเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้ชิ้นส่วนนอกกรอบที่กำหนดให้ (Bfl : Boundary Broaking Fragment Independent)

การต่อเติมโยงเส้นไปนอกกรอบหรือการวาดภาพนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่

การต่อเติมนอกกรอบเพียงหนึ่งในสามของภาพในกรอบให้	3	คะแนน
การวาดภาพต่างๆ อย่างอิสระภายนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ให้	6	คะแนน
กรณีที่มีการวาดภาพหรือการโยงเส้นภายนอกกรอบให้	0	คะแนน

คะแนนเต็มในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

8. การแสดงความลึก ความใกล้-ไกล หรือมิติของภาพ (Pe : Perspective)

ภาพที่วาดให้เห็นส่วนลึกมีระยะใกล้ไกล วาดภาพในลักษณะสามมิติ หรือสองมิติ เช่น บ้าน สองด้าน ถนนที่มีความไกล พระอาทิตย์อยู่หลังก้อนเมฆ เป็นต้น

ภาพที่วาดให้เห็นส่วนลึก มีระยะใกล้ไกลให้คะแนนภาพละ	1	คะแนน
ภาพที่มีมิติแต่วาดอย่างเดิมหรือคล้ายคลึงกันซ้ำๆ ให้	2	คะแนน
ภาพที่มีลักษณะเป็นสองมิติให้	3	คะแนน
หากเรื่องราวทั้งภาพแสดงความเป็นสามมิติให้คะแนน	6	คะแนน
กรณีที่ เป็นภาพไม่มีมิติไม่มีระยะใกล้ไกลและความลึกให้	0	คะแนน

คะแนนเต็มในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

9. อารมณ์ขัน (Hu : Humor)

ภาพที่แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนในการวาดหรือก่อให้เกิดอารมณ์ขันโดยแยกเป็นชิ้นส่วนหรือ ดูภาพรวม แล้วถ้าได้อารมณ์ขัน มาก ก็จะทำให้คะแนนมากขึ้นเป็นลำดับภาพที่แสดงอารมณ์ขันนี้ประเมินจากผู้ทดสอบหลายๆ ทาง เช่น

ผู้วาดสามารถล้อเลียนตนเองจากภาพวาดให้	1	คะแนน
ผู้วาดให้ชื่อที่แสดงอารมณ์ขันเข้าไปหรือวาดเพิ่มเข้าไป	1	คะแนน
ผู้วาดผนวกลายเส้นและภาษาเข้าไปเหมือนการวาดภาพการ์ตูน	1	คะแนน
มีองค์ประกอบร่วมในทิศทางที่สนุกสนานเบิกบานให้	1-3	คะแนน
มีองค์ประกอบร่วมที่กำลังเป็นแพ้นหรือเป็นที่นิยมให้	2-3	คะแนน
ภาพที่แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้วาดให้	2-4	คะแนน

คะแนนสูงสุดของข้อนี้ คือ 6 คะแนน

10. ความคิดแปลกใหม่ ไม่เป็นแบบแผนปกติ (Uc : unconventionality)

ภาพที่แสดงความคิดแปลกใหม่แตกต่างไปจากความคิดปกติธรรมดาทั่วไป มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- การวางหรือการใช้กระดาษแตกต่างไปจากเมื่อผู้ทดสอบวางกระดาษให้ เช่น เด็กมีการพับกระดาษ หรือการพลิกกระดาษไปข้างหลังแล้วจึงวาดภาพจะได้คะแนน 3 คะแนน
- ภาพที่เป็นนามธรรมหรือไม่เป็นของจริง เช่นการใช้ชื่อที่เป็นนามธรรม มหรือสัตว์ประหลาดให้ 3 คะแนน
- ภาพรวมของรูปทรง เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ตัวอักษร หรือตัวเลข หรือการใช้ชื่อหรือภาพที่เหมือนการ์ตูนให้ 3 คะแนน
- ภาพที่ต่อเติมไม่ใช่ภาพที่วาดกันแพร่หลายทั่วไป ให้ 3 คะแนน แต่หากมีการต่อเติมภาพในลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

- รูปครึ่งวงกลมต่อเป็นพระอาทิตย์ หน้าคน หรือวงกลม
- รูปมุมฉากต่อเป็นบ้าน ชูดหรือสี่เหลี่ยม
- รูปเส้นโค้ง ต่อเป็นงู ต้นไม้หรือดอกไม้
- รูปเส้นประต่อเป็นถนน ตรอกหรือทางเดิน
- รูปจุดทำเป็นตานก หรือสายฝน

รูปทำนองนี้ต้องหักออกภาพละ 1 คะแนนจาก 3 คะแนนเต็มในข้อ d. แต่ไม่มีคะแนนติดลบ คะแนนสูงสุดของข้อนี้ คือ 12 คะแนน (ผลรวมของคะแนนจาก a b c และ d)

11. ความเร็ว (Sp : Speed)

ภาพที่ใช้เวลาน้อยกว่า 12 นาที จะได้คะแนนเพิ่มขึ้นดังนี้

ต่ำกว่า	2 นาที ได้	6 คะแนน
ต่ำกว่า	4 นาที ได้	5 คะแนน
ต่ำกว่า	6 นาที ได้	4 คะแนน
ต่ำกว่า	8 นาที ได้	3 คะแนน
ต่ำกว่า	10 นาที ได้	2 คะแนน
ต่ำกว่า	12 นาที ได้	1 คะแนน
มากกว่าหรือเท่ากับ	12 นาที ได้	0 คะแนน

คะแนนสูงสุดของข้อนี้ คือ 6 คะแนน

การหาคะแนนรวมของแบบทดสอบ TCT-DP นั้นดำเนินการโดยการพาด้านหลังของแบบทดสอบที่มีช่องให้คะแนน 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสสำหรับให้คะแนนวิธีการให้คะแนนให้พบบทส่วนของแบบทดสอบขึ้นมาก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมของแบบทดสอบ TCT-DP (Total Score) คือ 72 คะแนนโดยมีรายละเอียดของคะแนนดังนี้ เกณฑ์ข้อที่ 1-11 ยกเว้นข้อ 10 คะแนนเต็มข้อละ 6 คะแนน ข้อ 11 แบ่งเป็น 4 ข้อย่อยๆ ละ 3 คะแนน รวม 12 คะแนน

4. การแปลผลระดับความคิดสร้างสรรค์

การแปลผลระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DP สำหรับเด็กปฐมวัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดการแปลผลในภาพรวมดังต่อไปนี้

- ได้คะแนนรวมต่ำกว่า 24 คะแนน มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ
- ได้คะแนนรวมระหว่าง 24-27 คะแนน มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง
- ได้คะแนนรวมตั้งแต่ 48 คะแนน ขึ้นไป มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง

คะแนนรวมของแบบทดสอบ TCT – DP

ด้านหลังของข้อสอบมีช่องเล็ก ๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสสำหรับให้คะแนนวิธีการให้คะแนนเพียงแต่พบบทส่วนของแบบทดสอบขึ้นมาก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมสูงสุดของแบบทดสอบ TCT – DP คือ 72 คะแนน

- ได้คะแนนรวมต่ำกว่า 24 คะแนน มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ
- ได้คะแนนรวมระหว่าง 24 – 47 คะแนน มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง
- ได้คะแนนตั้งแต่ 48 คะแนนขึ้นไปมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างภาพการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ตัวอย่างภาพเด็กปฏิบัติกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ตัวอย่างภาพเด็กปฏิบัติกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ตัวอย่างภาพเด็กปฏิบัติกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ตัวอย่างภาพกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวชลธิชา ชิวปรีชา
 วันเดือนปีเกิด 9 พฤศจิกายน 2525
 สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 46 / 3 หมู่ 2 ต.บางเตย อ. สามพราน จ. นครปฐม 73210
 ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน ครูผู้ช่วย
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนบ้านดอนสง่า ม.7 ต.กำเนิดนพคุณ
 อ. บางสะพาน จ. ประจวบคีรีขันธ์ 77140

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2548

คบ. (การศึกษาปฐมวัย)
 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

พ.ศ. 2554

กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

